

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

**MINISTRIA E ARSIMIT, SPORTIT DHE RINISË
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT**

UDHËZUES KURRIKULAR LËNDOR PËR ARTIN PAMOR

Material ndihmës për mësuesit e artit pamor në arsimin e mesëm të lartë

KLASAT 10-12

TIRANË, 2018

Koordinoi:

Majlinda Hala, IZHA

Përgatitën udhëzuesin:

Silvana Maranaku, shkolla “Dëshmorët e lirisë”, Tiranë

Shpëtim Kërçova, Universiteti i Arteve, Tiranë

Eni Larushku, shkolla “Skënder Çaçi”, Tiranë

Udhëzuesi për zhvillimin e lëndës “Art pamor” në arsimin e mesëm të lartë është produkt i konsultimeve dhe i diskutimeve me mësues dhe me specialistë të kësaj lënde në këtë cikël shkollimi.

Prodhim i IZHA-s, 2018

www.izha.edu.al

[Copy right © IZHA](#)

TABELA E PËRMBAJTJES

I.	Qëllimi i udhëzuesit	4
II.	Rëndësia e lëndës – art pamor në AML	4
III.	Zhvillimi i kompetencave kyçe nëpërmjet lëndës art pamor	6
IV.	Integrimi ndërlëndor brenda dhe jashtë fushës së arteve	10
V.	Temat ndërkurrikulare dhe zhvillimi i tyre nëpërmjet lëndës së artit pamor	12
	<i>V.1 Shembull i zhvillimit të temave ndërkurrikulare</i>	<i>13</i>
VI	Metodologjia për zhvillimin e lëndës së artit pamor	14
	<i>VI.1 Stili i të nxënit pamor</i>	<i>15</i>
	<i>VI.2 Stili i të nxënit dëgjimor</i>	<i>16</i>
	<i>VI.3 Stili i të nxënit kinestetik</i>	<i>16</i>
	<i>VI.4 Brainstorming (stuhi mendimesh)</i>	<i>16</i>
	<i>VI.5 Diskutimi</i>	<i>17</i>
	<i>VI.6 Eksperimenti</i>	<i>17</i>
	<i>VI.7 Puna në grup</i>	<i>18</i>
	<i>VI.8 Kujtesa pamore</i>	<i>18</i>
	<i>VI.9 Hulumtimi i orientuar</i>	<i>18</i>
	<i>VI.10 Hulumtimi i lirë</i>	<i>18</i>
	<i>VI.11 Organizuesit grafikë</i>	<i>18</i>
	<i>VI.12 Teknika: Diagrami i Venit</i>	<i>19</i>
	<i>VI.13 Teknika: Kllasteri</i>	<i>20</i>
	<i>VI.14 Teknika: Harta e të pyeturit</i>	<i>23</i>
	<i>VI.15 Vlerësimi i veprave të artit dhe Kritika e artit</i>	<i>24</i>
	<i>VI.16 Teknika e projektit kurrikular</i>	<i>24</i>
VI.	Planifikimi dhe llojet e tij në lëndën art pamor në AML	31
	<i>VII.1 Llojet e planifikimeve</i>	<i>31</i>
	<i>VII.2 Planifikimi vjetor i lëndës</i>	<i>32</i>
	<i>VII.2.1 Shembull: Planifikimi vjetor, realizuar nga programi mësimor, klasa 10-12</i>	<i>33</i>
	<i>VII.2.2 Planifikimi sipas periudhave, përgjatë vitit shkollor</i>	<i>34</i>
	<i>VII.2.3 Planifikime ditore</i>	<i>38</i>
	<i>VII.2.4 Planifikimi i dy orëve të njëpasnjëshme</i>	<i>40</i>

VIII	Vlerësimi i nxënësve	46
	<i>VIII.1. Vlerësimi i vazhduar</i>	<i>47</i>
	<i>VIII.2 Vlerësimi me detyrë përmbledhëse</i>	<i>49</i>
	<i>VIII.2.1 Shembull detyre përmbledhëse, klasa 10-12</i>	<i>51</i>
	<i>VIII.2.2 Shembull II, i detyrës përmbledhëse: Ekspozitë</i>	<i>55</i>
	<i>VIII.3 Vlerësimi periodik</i>	<i>57</i>
	<i>VIII.4 Regjistri i klasës</i>	<i>59</i>
IX.	Kriteret e ndërtimit dhe të vlerësimit të portofolit	59
	<i>IX.1. Krijimi i portofolit</i>	<i>60</i>
	<i>IX.2 Karakteristikat e portofolit të nxënit</i>	<i>60</i>
	<i>IX.3 Vlerësimi i portofolit</i>	<i>61</i>
	<i>IX.3.1 Instrument i vlerësimit të portofolit të nxënësit</i>	<i>63</i>
X.	Përshkrimi i notës përfundimtare	64

I. Qëllimi i udhëzuesit

Udhëzuesi për zhvillimin e kurrikulës së re Art pamor në AML synon t'u vijë në ndihmë mësuesve të arit pamor duke dhënë modele sugjeruese lidhur me planifikimin e kurrikulës në nivel shkolle, me planifikimin e mësimdhënies nga mësuesi dhe me vlerësimin e nxënësve. Gjithashtu, ky udhëzues do të sjellë modele të zhvillimit të *temave ndërkurrikulare* apo të *projekteve* që zhvillohen për plotësimin e portofolit të nxënësve, dokumentim i cili pasqyrohet përmes disa kriterëve të caktuar. Planifikimi ditor do të jetë një prej rubrikave mjaft të rëndësishme të llojeve të planifikimit.

Ky udhëzues iu shërben prindërve për qëllime informimi, si dhe specialistëve të arsimit për të monitoruar ose për të mbështetur shkollat e arsimit të mesëm të mesëm të lartë.

Udhëzuesi i hartuar i shërben:

- **Mësuesit**, për planifikimin, realizimin dhe vlerësimin e veprimtarisë mësimore dhe arritjeve të nxënësve në klasë dhe jashtë saj.
- **Prindit**, për njohjen e rezultateve të pritshme të fëmijëve dhe kriterëve të vlerësimit në periudha të caktuara.
- **Specialistëve të arsimit**, për të monitoruar ose për të mbështetur shkollat.

II. Rëndësia e lëndës – art pamor në aml

Arti pamor është pjesë e rëndësishme e kurrikulës dhe pjesë integrale e jetës sonë të përditshme, në të cilën përfshihen aspekte të kulturës materiale, shpirtërore, artistike, intelektuale dhe emocionale, ku ndërveprojnë kultura dhe shoqëria. Lënda e artit pamor është pjesë e kurrikulës që nga parashkollori deri në arsimin e mesëm të lartë që përfshijnë 6 shkallët e kurrikulës nga *shkalla e parë* deri në *shkallën e gjashtë*.

Risitë në kurrikulën e re të artit pamor janë:

- Ndryshimi i emërimit të programit nga “Edukim figurativ” në “Art pamor”
- Unifikimi i tematikave dhe kompetencave të njëjta me të gjitha lëndët brenda fushës së arteve.
- Ndërtimi i programeve lëndore bazuar në kompetencat e fushës, të cilat mbështetin dhe zhvillojnë kompetencat kyçe.
- Zhvillimi i veprimtarive krijuese nëpërmjet situatave të të nxënës.

Risitë në përmbajtje

Programi i Artit pamor, nëpërmjet përbajtjes të përcaktuar sipas tematikave, ka si qëllim formimin e një identiteti personal e të vetëbesimit dhe ndihmon në krijimin e vetëdijes kulturore dhe ndjeshmërisë artistike. Nxënësit kanë mundësi të krijojnë imazhet e tyre, duke u përfshirë në procesin krijues, duke zbuluar mundësi të shumta të kombinimit të materialeve me gjuhën vizuale, për të komunikuar mendimin e tyre për një audiencë të caktuar. Në këtë nivel ata mësojnë të analizojnë dhe të zhvillojnë ndjesitë e tyre estetike nëpërmjet vlerësimit jo vetëm të punëve të tyre dhe të shokëve/shoqeve, por edhe të veprave të artit, të fakteve dhe imazheve të marra nga historia dhe trashëgimia kulturore e së tashmes dhe e së shkuarës. Nëpërmjet lëndës së artit pamor, nxënësit inkurajohen të bëjnë lidhjen e artit pamor me lëndët e tjera në kurrikul dhe ta shohin artin si një mundësi karriere.

Në shkallën e pestë dhe të gjashtë të kurrikulës, artet zhvillohen (edhe arti pamor si pjesë e kësaj fushe), në **kurrikulën me zgjedhje klasat 10,11,12** të, artet zhvillohet në 2 orë:

Tabela 2: Vendi që zënë artet (edhe arti pamor) në planin mësimor të AML -së

Nr.	Fushat e të nxënit/Lëndët	Shkalla 5		Shkalla 6
		Klasa 10 (orë/javë)	Klasa 11 (orë/javë)	Klasa 12 (orë/javë)
V.	ARTE (teatër, muzikë, art pamor)	2	2	2

Po sipas planit mësimor për nivelin e tretë, përkatësisht arsimit të mesëm të lartë (AML) kemi mundësinë e zgjedhjes së moduleve kurrikulare në kurrikulën me zgjedhje. Modulet kurrikulare mund të jenë module profesionale që zhvillojnë tek nxënësi aftësi të nevojshme për tregun e punës ose module që zhvillojnë çështje ndërkurrikulare dhe lëndore. Lista e moduleve kurrikulare që zhvillohen në *kurrikulën me zgjedhje* një nga modulet që sugjerohet nga IZHA për fushën e arteve dhe trashëgimisë kulturore është moduli me zgjedhje të karakterit të përgjithshëm “Trashëgimia kulturore”.

III. Zhvillimi i kompetencave kyçe nëpërmjet lëndës art pamor

Ndërtimi dhe zbatimi i kompetencave kyçe nga nxënësit gjatë procesit të mësimdhënies dhe nxënies kërkon që mësuesi të mbajë parasysh lidhjen e kompetencave kyçe, me kompetencat e lëndës për secilën shkallë. Për të realizuar në praktikë këtë lidhje, mësuesi duhet të përzgjedhë situatat, veprimtaritë, metodat dhe mjetet e përshtatshme të procesit të të nxënit. **Kompetenca** përcaktohet si integrim i njohurive, shkathtësive dhe qëndrimeve që një nxënës duhet t'i fitojë gjatë procesit të nxënies.

Organizimi i mësimit në art pamor me bazë kompetencat përqendrohet në atë që nxënësi duhet të dijë, të bëjë saktë dhe të shpjegojë pse e bën.

Kur nxënësit realizojnë kompetencat e lëndës së artit pamor, ata njëkohësisht janë duke zhvilluar edhe kompetencat kyçe. P.sh.: kompetenca e artit pamor “krijimi artistik” përfshin përdorimin e elementeve të artit në një punim artistik për të shprehur dhe komunikuar ide dhe mendime, gjë e cila përkon plotësisht me kompetencat kyçe të “komunikimit dhe të shprehurit”, “kompetencën e të menduarit.

Rezultatet e të nxënit të kompetencave të artit pamor pasqyrojnë të njëjtën qasje me rezultatet e të nxënit të kompetencave kyçe në këndvështrimin e përshtatshmërisë në jetë, shoqëri dhe punë.

Gjatë ndërtimit të kompetencave të artit pamor: **krijimi artistik, realizimi i punimit dhe vlerësimi i i veprave të artit**, nxënësit ndërtojnë edhe kompetencat kyçe si: P.sh. kompetenca e artit pamor “krijimi artistik” përfshin njohuritë mbi gjuhën vizuale të cilat nxënësi i zbulon në objektet, mjedisin që e rrethon, në veprat e artit , duke i përdorur ato në krijimet e veta për të shprehur ndjenja e mendime të realizuara përmes teknikave artistike dhe zgjidhur problemet në detyrën e tyre në mënyrë të pavarur. Rezultatet e të nxënit të kompetencave të lëndës së artit pamor pasqyrojnë të njëjtën qasje me rezultatet e të nxënit të kompetencave kyçe në këndvështrimin e përshtatshmërisë në jetë, shoqëri dhe punë. Në zhvillimin e kompetencave të artit pamor nxënësi gjithashtu zhvillon kompetencat kyçe në lidhje me krijimtarinë, realizimin, vlerësimin e artit pamor, përpunimin e informacionit për veprat e artit, prezantimin e detyrave të zhvilluara, punën në grup, komunikimin efektiv etj. Për të realizuar lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës së artit pamor mësuesi ndjek këto hapa:

- *përzgjedh* rezultatin/et e të nxënit nga kompetencat kyçe që synon të arrijë nxënësi në shkallën përkatëse;

- *zëbërthen* në rezultate të nxëni për kompetenca kyç për secilin vit mësimor rezultatin/et e të nxënit për shkallë, për kompetencat kyçe;
- *përzgjedh* rezultatin/et e të nxënit për shkallë për kompetencat e lëndës së artit pamor që synon të arrijë nxënësi;
zëbërthen në rezultate të nxëni për kompetencat e lëndës së artit pamor për vit mësimor, rezultatin/et e të nxënit për shkallë;
- *përzgjedh* përmbajtjen/et mësimore, mjetet didaktike, metodologjinë e mësimdhënies, përmes të cilave realizon rezultatet e të nxënit të kompetencave të artit pamor në një vit mësimor, si dhe rezultatet e të nxënit për kompetencat kyç në një vit mësimor;
- *planifikon* mësimdhënien duke përfshirë periudhën kohore gjatë së cilës do t'i arrijë rezultatet e të nxënit brenda vitit shkollor;
- *kryen* analiza dhe vlerësime të ecurisë së nxënësve pas realizimit të orëve mësimore, detyrave, projekteve, për të verifikuar arritjet e rezultateve të të nxënit për vit mësimor dhe shkallë për lëndën e artit pamor.

Shembull: Kompetencat kyçe dhe kuptimi i tyre.

SHKALLA E PESTË
Kompetenca e komunikimit dhe e të shprehurit
Nxënësi: - zhvillon personalitetin e vet dhe është aktiv në veprimtaritë artistike të krijimit, realizimit dhe analizimit të veprave të artit; - - -
Kompetenca e të menduarit
Nxënësi : - përpunon njohuritë pamore në mënyrë të pavarur, krijuese dhe me përgjegjësi; - -
Kompetenca e të mësuarit për të nxënë
Nxënësi : -

- përdor burime të ndryshme informacioni për të realizuar një punë të vetën mbi artin në përgjithësi apo artin pamor në veçanti; -
Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin
Nxënësi : - zhvillon aftësitë menaxhuese artistike lidhur me një projekt artistik; - -
Kompetenca personale
Nxënësi : - krijon besimin tek vetja, në rolin që ndërmerr gjatë veprimtarive artistike; - -
Kompetenca qytetare
Nxënësi : - promovon me qytetari, vlerat të ndryshme kulturore dhe artistike të vendit apo të krahinës; - -
Kompetenca digjitale
Nxënësi : - - përdor, njeh mjete të ndryshme në funksion të informacionit artistik si: audio, video CD, DVD, aparat fotografik digjital, kamera, etj.

Shembujt e mëposhtëm të zhvillimit të kompetencave kyç nëpërmjet zhvillimit të kompetencave të artit pamor dhe përmbajtjes së lëndës nuk janë shteruese. Ato pasurohen nga vetë mësuesit.

Kompetencat kyç “Komunikimi dhe të shprehurit” dhe “Të menduarit” të cilat zhvillojnë te nxënësit të kuptuarin e mesazheve që u drejtohen, të shprehen në mënyrë të përshtatshme me anë të gjuhës, simboleve, shenjave, kodeve, të përpunojnë në mënyrë të pavarur, kritike, ndërvepruese dhe krijuese informacionin mund të lidhet mjaft mirë me kompetencat e artit pamor “Krijimi artistik”, “Realizimi i punimit” dhe “Vlerësimi i veprave të artit”.

***Për shembull:** Kur nxënësit krijojnë ata komunikojnë një mendim dhe e shprehin atë nëpërmjet përdorimit të gjuhës vizuale dhe teknikave të ndryshme artistike. Gjithashtu gjatë krijimit ata zgjidhin probleme të ndryshme artistike dhe zhvillojnë mendimin kritik. Në temën mësimore “Kolazh me fotografi” nxënësit përzgjedhin vetë imazhet fotografike sipas temës. Nëpërmjet përzgjedhjes së fotografive dhe realizimit të kolazhit ata mbajnë edhe qëndrim kritik duke vlerësuar ato që lidhen më shumë me idenë e tyre. Edhe gjatë vlerësimit të punimeve të tyre apo të shokëve ata shprehin qëndrimin e tyre.*

Kompetenca kyç “Të mësuarit për të nxënë”, e cila i krijon nxënësve mundësitë për të përzgjedhur mjetet për të realizuar një krijim artistik dhe e përgatitet për të nxënit gjatë gjithë jetës mund të lidhet më së miri me kompetencat pamore.

***Për shembull:** Në temën mësimore “Dizajni i çantës nëpërmjet teknikës së stampimit” nxënësit zgjedhin vetë cilin nga llojet e stampimit do të përdorin, Ata përdorin burime të ndryshme për të zgjedhur motivin sipas idesë dhe e realizojnë në mënyrë të pavarur detyrën e dhënë.*

Kompetenca kyç “Për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin”, e cila zhvillon te nxënësi shpirtin sipërmarrës, ndërmarrjen e iniciativave mund të lidhet me kompetencat e artit pamor. Një ilustrim konkret mund të jetë një temë mësimore që lidhet me problematikat e ndërtimeve pa kriter dhe impaktin vizual që krijojnë ajo.

***Për shembull:** në temën mësimore “Si ta përmirësojmë urbanistikën e lagjes ku jetojmë” nxënësit nxiten të shohin me sy kritik lagjen e tyre për të gjetur gjërat që nuk shkojnë në lidhje me ndërtesat, hapësirat e gjelbërta, mungesën me hapësirat e nevojshme për komunitetin. Ata ftohen të reflektojnë dhe të shprehin nëpërmjet artit për të dhënë idetë e tyre mbi përmirësimin e këtij mjedisi.*

Kompetencat kyç “Personale” dhe “Qytetare”, të cilat zhvillojnë te nxënësi vetëbesimin, vetëvlerësimin, besimin te të tjerët, bashkëjetesën sociale si qytetarë të përgjegjshëm mund të lidhet shumë mirë me kompetencat e artit pamor. Një ilustrim konkret mund të jetë një veprimtari punë në grup, (qoftë projekt, ekspozitë apo konkurs me dy skuadra).

***Për shembull:** Në temën mësimore “Ekspozita” nxënësit përfshihen në mënyrë aktive në përzgjedhjen e punimeve, bashkëpunojnë dhe respektojnë njëri-tjetrin. Ky bashkëpunim sjell edhe vetëbesimin dhe krijon besimin te të tjerët kur puna ndahet në mënyrën e duhur dhe sipas*

afërsive të gjithsecilit. Gjithashtu gjatë punës ata diskutojnë së bashku për probleme të ndryshme artistike si: shpërndarjen e punëve, mënyrën e ekspozimit, mënyrën e realizimit etj..

Kompetenca kyç “Digjitale”, e cila zhvillon te nxënësi përdorimin efektiv të pajisjeve digjitale për të shkëmbyer, prodhuar, krijuar, prezantuar apo përpunuar informacionin mund të lidhet me kompetencat e artit pamor. Nxënësit realizojnë fotografi, apo kërkojnë imazhe ndihmëse për krijimin e tyre, kërkojnë të dhëna për një artist apo një periudhë artistike, bëjnë prezantime të kërimit të tyre apo të krijimeve, etj..

IV. Integritet ndërlëndor brenda dhe jashtë fushës së arteve

Arti pamor është i lidhur me lëndët brenda fushës së saj, por edhe me fusha të tjera të nxëni në kurrikul. Elementet e artit pamor, ritmi, harmonia, dinamika, etj., lidhen shumë mirë me disiplinat e tjera artistike, si kërcimin, muzikën, teatrin, por edhe me matematikën, gjuhën, shkencat shoqërore. Kështu që edhe në këtë cikël, mësuesit përmes mësimit të shumë përmbajtjeve mësimore, duhet t’u japin mundësinë nxënësve të konsolidojnë përvojat që ata kanë krijuar dhe që i sjellin në klasë, duke i pasuruar dhe duke u dhënë drejtim të mëtijshëm këtyre përvojave.

Disa shembuj të integritet ndërlëndor:

Arti pamor: shkencat e natyrës dhe matematika

- Në temën “Format dy dhe tredimensionale” nxënësi identifikon dhe shqyrton kontrastin midis formës së nënkuptuar mbi sipërfaqen dy dimensionale dhe formës reale tre dimensionale. Këtë koncept nxënësit e përdorin për të paraqitur formën tredimensionale në sipërfaqen dy dimensionale të vizatimit dhe pikturës. Por përpara se të kalojë në procesin krijues nxënësit duhet të pajisen me njohuritë mbi këtë koncept. Në këtë rast na vijnë në ndihmë njohuritë e shkencave të natyrës të cilat i ndihmojnë nxënësit për të kuptuar shumëllojshmërinë e formave tredimensionale në natyrë dhe karakteristikat e ndërtimit të tyre. Gjithashtu matematika me njohuritë mbi format dhe trupat gjeometrike dhe lidhjen e ngushtë mes tyre i ndihmon nxënësit t’i pasqyrojnë sa më mirë ato si në krijimet dy ashtu edhe në ato tredimensionale.

Arti pamor: shkencat e natyrës, shkencat shoqërore dhe mjedisi

- Në temën “Trupi i njeriut në kompozim” konceptet e artit pamor janë “proportionet dhe trupi i njeriut”. Këto koncepte nxënësit i përdorin për të krijuar një kompozim ku personazhet të vendosen në raportet e duhura në marrëdhënie si midis pjesëve të trupit ashtu edhe mes trupit dhe hapësirës ku ndodhen. Përpara se të realizojnë punimin e tyre integrimi i njohurive të shkencave të natyrës (anatomia) mbi proporcionet e trupit të njeriut është më se i nevojshëm për të pasqyruar në mënyrën e duhur personazhet në krijimin e tyre. Gjithashtu i nevojshëm është edhe integrimi i njohurive të shkencave shoqërore dhe mjedisit, që ka lidhje me marrëdhëniet midis njeriut dhe mjedisit, apo midis njerëzve, me detyrat e tyre, me profesionet, me mjedisin e shëndetshëm, etj.. Këto njohuri të shkencave shoqërore dhe të mjedisit do të shërbenin për të dhënë një mesazh të fortë edukativ dhe informues.

Arti pamor: Gjuhët dhe komunikimi

- Gjuhët dhe komunikimi, janë pjesë e një integrimi të përhershëm në lëndën e artit pamor. Kur nxënësit vlerësojnë punën e tyre apo të shokut ata komunikojnë nëpërmjet gjuhës, mbrojnë një argument apo e hedhin poshtë atë, shpjegojnë dhe analizojnë. Kërkimi i materialeve të ndryshme mbi artin pamor është pjesë e integritit gjuhësor, jo vetëm në gjuhën shqipe por edhe në gjuhë të huaja.

Diagrami i mëposhtëm paraqet disa lidhje të artit pamor me lëndë të tjera, të para përmes njohurive.

V. Temat ndërkurrikulare dhe zhvillimi i tyre nëpërmjet lëndës së artit pamor

Temat ndërkurrikulare janë tema madhore, me të cilat përballet shoqëria tani dhe në të ardhmen. Arti pamor është shumë i pranishëm në veprimtaritë e jetës së përditshme dhe është i lidhur me shumë komponentë të arsimit. Kjo lidhje është e shumëfishtë sepse ajo, jo vetëm merr në konsideratë shumë nga këta komponentë, por edhe kontribuon në realizimin e tyre. Kështu temat ndërkurrikulare që duhet të zhvillohen janë:

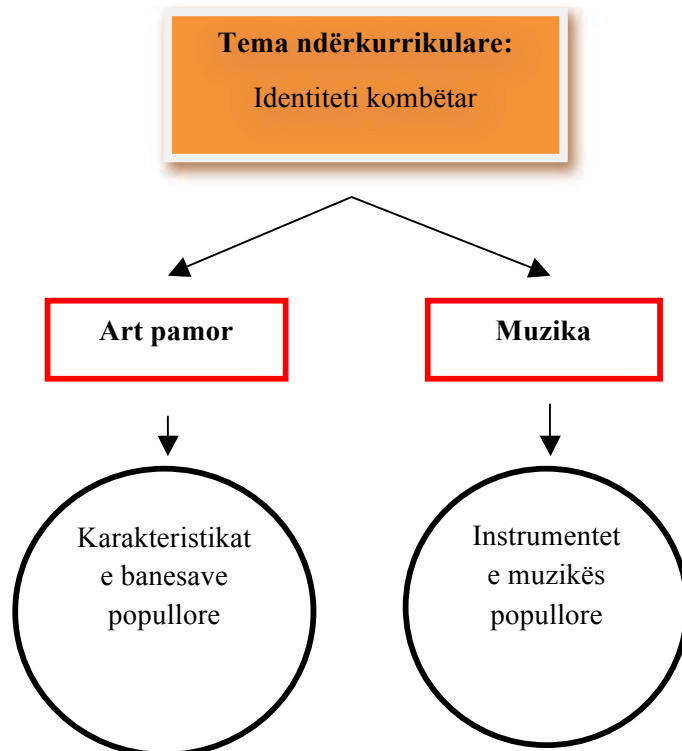
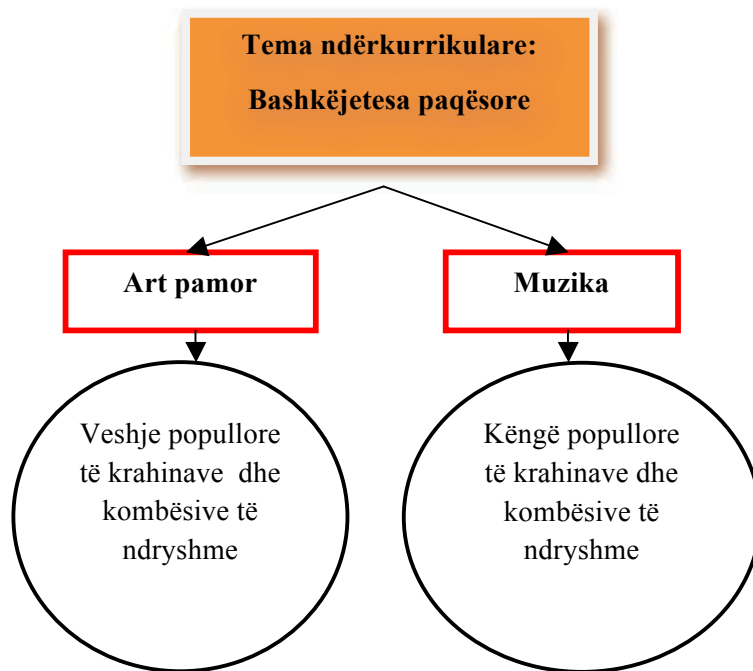
- *Identiteti Kombëtar dhe njohja e kulturave;*
- *Të drejtat e njeriut;*
- *Vendimmarrja morale;*
- *Zhvillimi i qëndrueshëm;*
- *Mjedisi;*
- *Ndërvarësia;*
- *Bashkëjetesa paqësore*

Për zhvillimin e këtyre temave mësuesi p.sh.: përforcon rëndësinë e *Identitetit Kombëtar*, duke e parë në bashkëpunim me njohuritë që kanë nxënësit nga lëndët e tjera. Nxënësi kontribuon përmes veprimtarive të artit pamor, duke shpalosur *vlerat e kulturës së vet, por edhe duke respektuar dhe promovuar vlerat e kulturave të tjera*, si në punimet e veta personale, ashtu edhe duke bashkëpunuar në grup.

Përmes situatave të paraqitura në temat ndërkurrikulare, nxënësi ka mundësi të bëjë lidhjet ndërmjet kompetencave të artit pamor me detyrat e caktuara për realizimin e këtyre temave. Nxënësi përdor aftësitë e tij pamore që kanë të bëjnë me simbole, vizatime grafike për të zhvilluar një marrëdhënie aktive në mjedisin e tij. Ai mund të shpjegojë fenomenet dhe dukuritë pamore në botën e tij dhe ndërvarësitë e mjedisit dhe botës njerëzore (format dhe ngjyrat).

V.1 Shembull i zhvillimit të temave ndërkurrikulare

Dy skemat e mëposhtme, të sjella si shembull, tregojnë qartë lidhjen e njohurive të artit pamor dhe të muzikës me temat ndërkurrikulare: ***Identiteti Kombëtar dhe Bashkëjetesa paqësore.***

VI. Metodologjia për zhvillimin e lëndës së artit pamor

Përdorimi i metodologjive efikase në mësimdhënien e artit pamor është kusht në rritjen e cilësisë së arritjeve nga ana e nxënësve, duke i dhënë secilit mundësinë të shfaqë dhe të zhvillojë potencialin pamor/artistik, që zotëron brenda vetes. Organizimi i mirë i procesit të mësimit të artit pamor do të thotë që nxënësit të vendosen në situata konkrete dhe praktike, ku ata zbulojnë mjedisin vizual dhe krijojnë nëpërmjet përdorimit të mjeteve të larmishme artistike. Kjo arrihet vetëm nëpërmjet një motivimi të drejtë dhe përkundrejt zhvillimit të një kompetence të caktuar nëpërmjet rezultateve të të nxënës dhe tematikave përkatëse mësimore.

Mësimdhënia e artit pamor, për nga vetë natyra, nënkupton një veprimtari emocionale dhe fizike. Çdo përmbajtje dhe veprimtari mësimore në artin pamor, është e pëlqyeshme dhe krijon emocione, kur nxënësit drejtohen drejt një veprimtarie në mënyrë të vetëdijshme, çka u mundëson atyre shprehjen e potencialit të tyre intelektual/artistik në shumë aspekte.

Mësimdhënia në artin pamor, synon gjithë përfshirjen, motivimin, barazinë në të gjitha aspektet dhe bazohet *në mësimdhënien dhe nxënien bazuar në kompetenca; mësimdhënien me në qendër nxënësin dhe mësimdhënien dhe nxënien e integruar.*

Nxënësit e një klase janë të ndryshëm, për sa i përket mënyrës se si ata nxënë: individualisht, në grup, nën udhëheqjen e mësuesit, të pavarur, me anë të mjeteve konkrete, etj..

Planifikimi dhe përzgjedhja e strategjive dhe metodave të mësimdhënies në mësimin e artit pamor mban parasysh:

- **kompetencat kyçe;**
- **ndërtimi i çdo njohurie dhe i çdo aftësie** mbështetur në ato të mëparshmet;
- **veprimtari praktike krijuese** në artin pamor, brenda dhe jashtë klasës, të cilat lidhin konceptet pamore me situata të jetës reale;
- **mjete dhe materiale** konkrete didaktike dhe ato të teknologjisë;
- **krijimi i qëndrimit pozitiv** ndaj lëndës së artit pamor dhe përdorimi i saj përgjatë gjithë jetës;
- **bashkëveprimi mësues-nxënës** gjatë procesit mësimor, duke qenë plotësues të njëri-tjetrit.

Mësimdhënës të caktuar përdorin më shumë demonstrimin, të tjerë ligjërimin, reflektimin, diskutimet, por ka të atillë që përqendrohen më shumë në të menduarit, te kujtesa, në të kuptuarit. Për të arritur suksese në procesin mësimor duhet patjetër që mësimdhënësi t'i zbatojë stilet e të nxënit, duke njohur më parë mënyrat se si mësojnë nxënësit, pikëmbështetje për planifikimin e punës mësimore, përputhshmërisë së stileve të të nxënit dhe përdorimit të metodave apo teknikave të mësimdhënies në varësi të stileve të përdorura. Stilet e të nxënit, nëpërmjet metodave dhe teknikave të mësimdhënies përmbush detyra të rëndësishme të mësimdhënies dhe:

- Ruajnë *përfshirjen aktive*;
- Nxisin *diskutimin e hapur*;
- Nxisin nxënësit të krijojnë dhe *të bëjnë pyetjet e tyre*;
- Ndhmojnë në *shprehjen e mendimeve* të nxënësve;
- Ruajnë *motivimin* e nxënësve për të mësuar;
- Siguron një mjedis ku *respektohen mendimet*;
- Krijon një shtresë për *reflektim* në atë që nxënësit *vlerësojnë*;
- Shërben si nxitje për *ndryshim*;
- Vendos shpresë për *përfshirjen kritike* të nxënësve;
- Ndhmon *mendimin kritik* në nivele të larta e të ndërlikuara.

VI.1 Stili i të nxënit pamor

është kur nxënësi e përvetëson përmbajtjen mësimore me anën e shqisës së të parit. Në këtë rast mësimi konkretizohet, duke përdorur mjete mësimore si: *foto, harta, fotografi, grafikë, piktura, ngjyra, makete, ilustrime, vizatime, dvd (ku kemi dy lloj stilesh: pamore dhe dëgjimore) etj..* Të nxënit përmes të parit zhvillohet nga veprimtari të organizuara nga mësuesi ku kërkohet përqendrimi i nxënësve në:

- Vëzhgimin e materialeve të vendosura për të memorizuar apo për të kujtuar një objekt, ngjarje, personazh, një situatë të caktuar në kontekstin e temës mësimore,
- Vëzhgimin e materialeve të vendosura për të nxitur diskutimin apo për të verifikuar njohuritë e marra më parë.

Në stilin e të nxënit pamor do të gruponim: *Kujtesën pamore; Organizuesit grafikë (teknikat: Diagramin e Venit, Kllasterin, Hartën e të pyeturit, etj..*

VI.2 Stili i të nxënit dëgjimor

është kur nxënësi e përvetëson përmbajtjen mësimore me anën e shqisës së dëgjimit. Këta nxënës përvetësojnë më mirë dhe më lehtë njohuritë nëpërmjet *bisedave, diskutimeve* ku bëhen vlerësime, jepen mendime, përfundime, bëhen analiza etj.. Të nxënit përmes dëgjimit zhvillohet nga veprimtari të organizuara nga mësuesi ku kërkohet përfshirja e nxënësve në:

- dëgjimin e shpjegimit të njohurive apo një situatë në kontekstin e temës mësimore,
- biseda dhe diskutime në grup për prezantimin e punëve të ndryshme,
- veprimtari që kërkon të folur të rrjedhshëm dhe të qartë.

Në stilin e të nxënit dëgjimor do të gruponim: *Brainstorming; Diskutimi; Hulumtimi i orientuar.*

VI.3 Stili i të nxënit kinestetik

është kur nxënësi përvetëson përmbajtjet mësimore në mënyrë aktive, duke *vepruar, luajtur, eksperimentuar, vizatuar* etj.. Këta nxënës janë më të suksesshëm nëse:

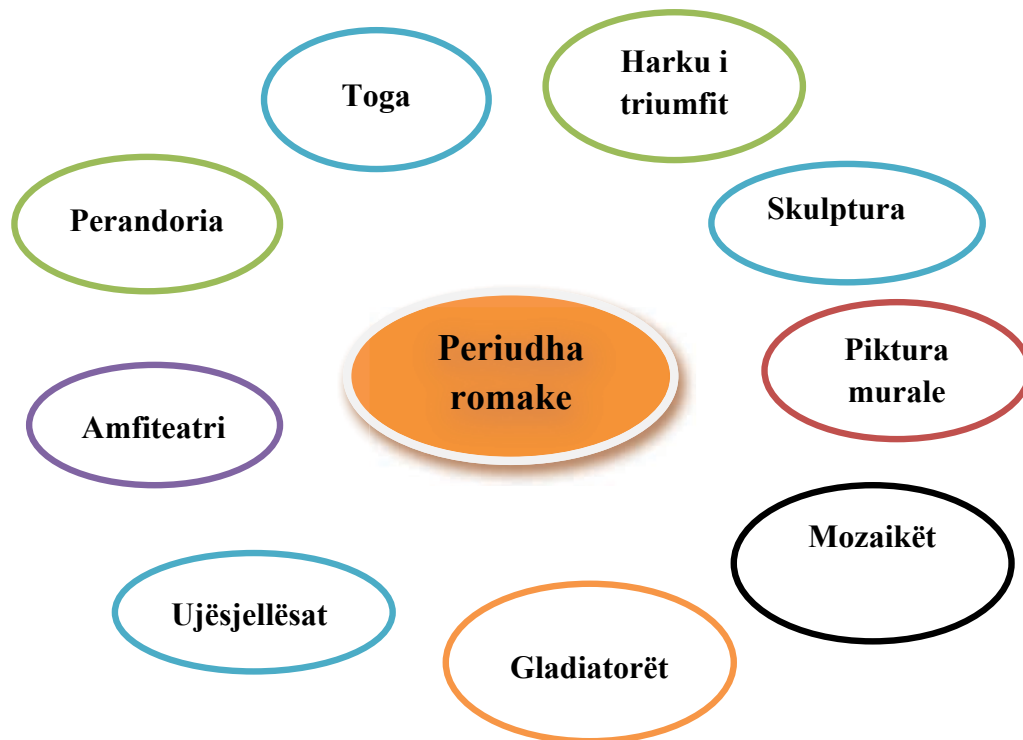
- e prekin dhe e ndjejnë përmbajtjen mësimore,
- ndërveprojnë me shokët dhe mësuesin,
- ndërveprojnë me mjetet e punës,
- përdorin gjuhën e ndjenjave.

Në stilin e të nxënit kinestetik do të gruponim: *Eksperimenti; Puna në grup; Hulumtimi i lirë dhe i orientuar; Vlerësimi i veprave të artit dhe kritika e artit.*

Të tria këto stile harmonizohen dhe ndihmojnë çdo mësimdhënës të planifikojë veprimtari të larmishme mësimore, duke përdorur mjaft teknika dhe metoda të mësimdhënies.

VI.4 Brainstorming (stuhi mendimesh)

Mësuesit mund të përdorin brainstorming si një strategji (metodë) e të menduarit, për të ndihmuar nxënësit të gjenerojnë pyetje, ide dhe shembuj dhe të zbulojnë një ide apo një temë qendrore (kryesore). Gjatë aplikimit të brainstorming, nxënësit ndajnë idetë që u vinë në mendje dhe i regjistrojnë këto ide pa bërë gjykime rreth tyre. Mësuesi mund të përdorë këtë metodë gjatë prezantimit të temës (gjatë situatës së të nxënit), për të përcaktuar atë që nxënësit dinë dhe duan (ose duhet) të mësojnë dhe për të orientuar zhvillimin e mësimit dhe reflektimin. Brainstorming stimulon të menduarit rrjedhshëm dhe fleksibël dhe gjithashtu mund të përdoret për të aftësuar nxënësit në zgjidhjen e problemeve artistike.

VI.5 Diskutimi

është një strategji bashkëpunimi përmes së cilës nxënësit shqyrtojnë mendimin e tyre, reagojnë ndaj ideve, përpunojnë informacionin dhe artikulojnë mendimet e tyre duke i shkëmbyer me njëri-tjetrit dhe me mësuesit. Diskutimi mund të përdoret për të qartësuar konceptet, idetë dhe informacionin. Theksi vihet në bisedën dhe dëgjimin e njëri-tjetrit. Nëpërmjet diskutimit, nxënësit mund të krijojnë lidhje midis ideve dhe përvojës dhe të reflektojnë mbi interpretime të ndryshme.

VI.6 Eksperimenti

është një metodë thelbësore për artin pamor dhe përdoret shpesh për të bërë lidhjen midis konkretes dhe abstraktes. Eksperimentimi kërkon që nxënësit të hetojnë, testojnë, eksplorojnë, manipulojnë, zgjidhin problemet, marrin vendime dhe organizojnë informacione në mënyrë praktike. Eksperimentimi inkurajon gjithashtu nxënësit që të përdorin aftësitë bashkëpunuese në mënyrë efektive në interpretimin dhe komunikimin e gjetjeve. Eksperimentimi rrit motivimin, mirëkuptimin dhe përfshirjen aktive të nxënësve dhe mund të iniciohet nga mësuesi ose vetë nxënësi.

VI.7 Puna në grup

Teknikat e punës në grup u mundësojnë nxënësve të punojnë si ekip për të arritur një qëllim të përbashkët mësimi. Për shembull, një grup nxënësish mund të punojnë së bashku për të krijuar një vepër arti ose për të realizuar një projekt artistik. Përveç produktit përfundimtar të prodhuar nga grupi, një aspekt i rëndësishëm i procesit të të mësuarit bashkëpunues është që çdo anëtar i grupit të shqyrtojë se si grupi funksiononte dhe të vlerësojë kontributin e tij ose të saj në procesin e punës në grup. Diskutimet, shënimet dhe vetëvlerësimi janë disa mënyra në të cilat nxënësit mund të reflektojnë mbi procesin e punës në grup dhe pjesën e tyre në të.

VI.8 Kujtesa pamore

është një proces që shërben për ta bërë një objekt, një ngjarje ose një situatë të dukshme në imagjinatën e nxënësve duke e ndërtuar nëpërmjet përshkrimit me fjalë ose duke përdorur një imazh. Mësuesit mund të përdorin imazhet, gjatë mësimdhënies dhe mësimnxënies, si një ushtrim për kujtesën dhe si një nxitës i rëndësishëm përpara krijimit të punimit. Mësuesit gjithashtu mund të përdorin një sërë stimulimesh pamore (p.sh., ilustrime, fotografi, riprodhime veprash arti, video, objekte reale, grafika) për të ndihmuar nxënësit në krijimin dhe realizimin e punimeve të tyre artistike nëpërmjet teknikave të ndryshme.

VI.9 Hulumtimi i orientuar

është një metodë mësimore në të cilën nxënësit përdorin mjetet dhe materialet sipas zgjedhjes së tyre. Mësuesi vëzhgon dhe dëgjon ndërsa nxënësit po eksplorojnë dhe japin udhëzime sipas nevojës, duke përdorur informacionin e mbledhur nga vlerësimi. Për shembull, mësuesi mund të parashtrojë një pyetje, që nxit një mendim më të thelluar ose të prezantojë një fjalor të ri.

VI.10 Hulumtimi i lirë

është një aktivitet kyç i mësimdhënies që iniciohet nga nxënësit, duke përdorur materialet artistike në klasë në mënyrat e zgjedhjes së tyre. Mësuesi vëzhgon dhe dëgjon si pjesë të vlerësimit të vazhdueshëm, ndërsa nxënësit eksplorojnë (hulumtojnë) lirisht, mësuesi nuk e drejton eksplorimin ashtu siç bën gjatë eksplorimit të orientuar.

VI.11 Organizuesit grafikë

është një strategji veçanërisht e fuqishme e mësimdhënies. Grafikët, të konsideruar si një çelës pamor, u mundësojnë nxënësve të kuptojnë marrëdhëniet midis elementeve dhe organizimit të

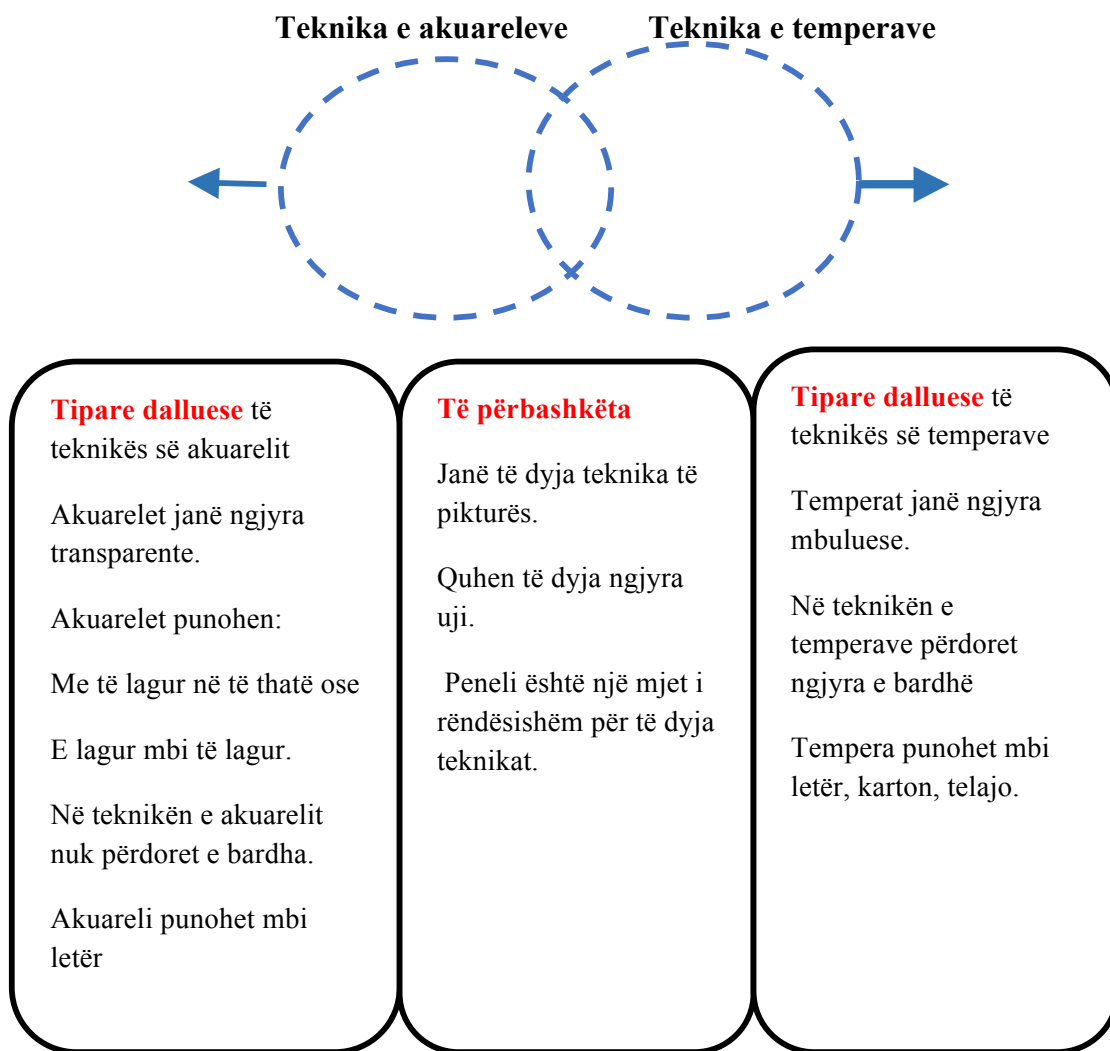
tyre në mënyrë pamore dhe jo vetëm nëpërmjet gjuhës, duke e bërë më të shpejtë përthithjen e njohurive. Grafikët mund të përdoren për të regjistruar, organizuar, krahasuar, analizuar dhe sintetizuar informacionet dhe idetë. Ato mund t'i ndihmojnë nxënësit të lidhin njohuritë paraprake me konceptet e reja si dhe konsolidimin e kuptimit të tyre.

Shembuj të përdorimit të grafikëve janë: Harta e pyetjeve (realizimi), harta e mendimeve (kllasteri) (reflektimi), tabela e koncepteve (reflektimi), diagrami i Venit (përdoret gjatë reflektimit), afatet kohore (kryesisht në historinë e artit).

Përdorimi i tabelave grafike është jashtëzakonisht i dobishëm kur kryhet fillimisht si një aktivitet brainstorming i klasës apo grupit. Organizatori grafik ofron një mënyrë për të mbledhur dhe paraqitur në mënyrë vizuale informacion mbi një temë që do ta bëjë atë më të kuptueshëm për studentët.

VI.12 Teknika: Diagrami i Venit

është një teknikë, më anë të së cilës evidentohen të përbashkëtat dhe dallimet ndërmjet dy koncepteve (elementeve të artit, teknikave artistike, periudhave të historisë së artit, veprave të artit të një periudhe, veprave të artit të periudhave të ndryshme, veprave të artit me të njëjtën tematikë, etj.. Diagrami i Venit ndërtohet me prerjen e dy a më shumë rrathëve. Përdoret kryesisht gjatë fazës së reflektimit. Nëpërmjet tij, nxënësit zbulojnë tipare të përbashkëta dhe veçori dalluese në varësi të specifikave të temës së mësimit, si dhe mbajnë qëndrime personale lidhur me to. Veprimtaria zgjat 10'-20', por është në varësi të temës, moshës dhe kohës së përgjithshme në dispozicion.

VI.13 Teknika: Kllasteri

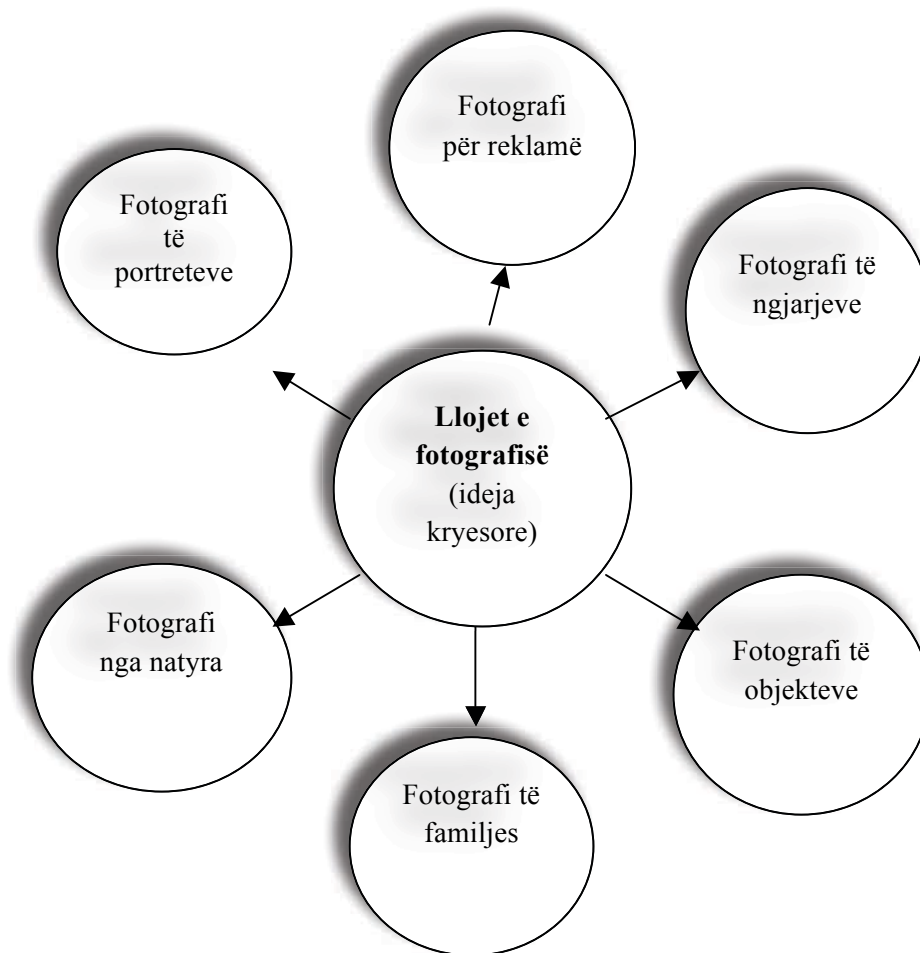
ose grupimi i mendimeve ose “harta e mendimeve”, është një teknikë që i nxit nxënësit të mendojnë për të krijuar lidhje midis fakteve. Shërben si një mjet i fuqishëm për fillimin e procesit të të mësuarit, sidomos për ata nxënës që u mungon një dëshirë e tillë.

Hapat për realizmin e kllasterit janë të thjeshta dhe të lehta për t’u mbajtur mend:

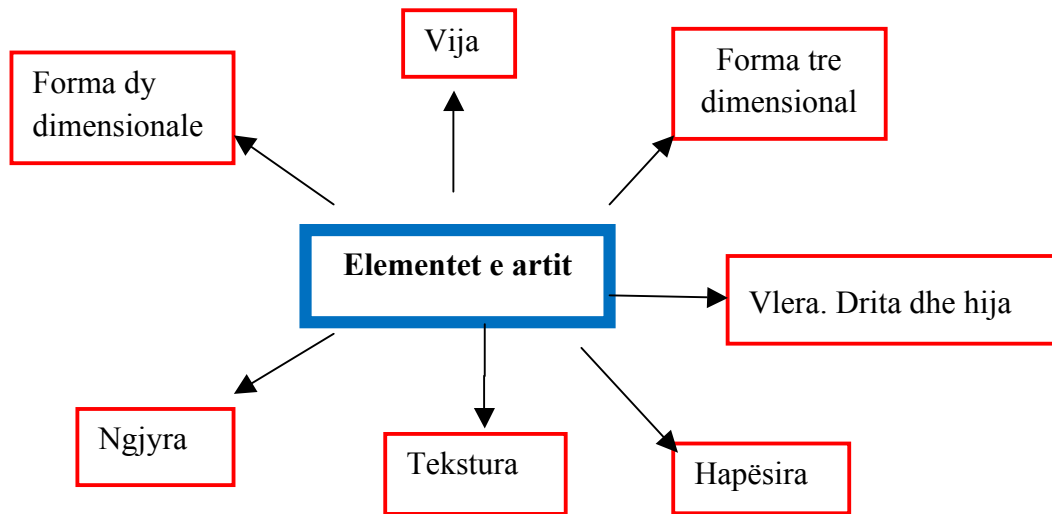
- Shkruhet një fjalë në qendër të fletës, (dërrasës së zezë, apo sipërfaqes ku mund të shkruhet).
- Shkruhen fjalë apo fraza që vijnë në mend rreth kësaj fjale apo teme të zgjedhur, pa gjykuar rreth tyre.
- Kur idetë vijnë në mend të kësaj fjale apo teme të zgjedhur, pa gjykuar rreth tyre.
- Shkrimi i ideve ndërpritet vetëm kur mbaron koha e caktuar. Ndërkohë nxënësit nuk duhet të shqetësohen për gabimet në shkrim apo në shqiptim.

Kjo teknikë mund të përdoret në fazën e evokimit dhe të reflektimit, në të gjitha lëndët dhe me çdo moshë nxënësish. Ajo mund të përdoret për të stimuluar të menduarit, përpara se të studiohet pjesa ose për të bërë përmbledhjen e asaj që është studiuar;

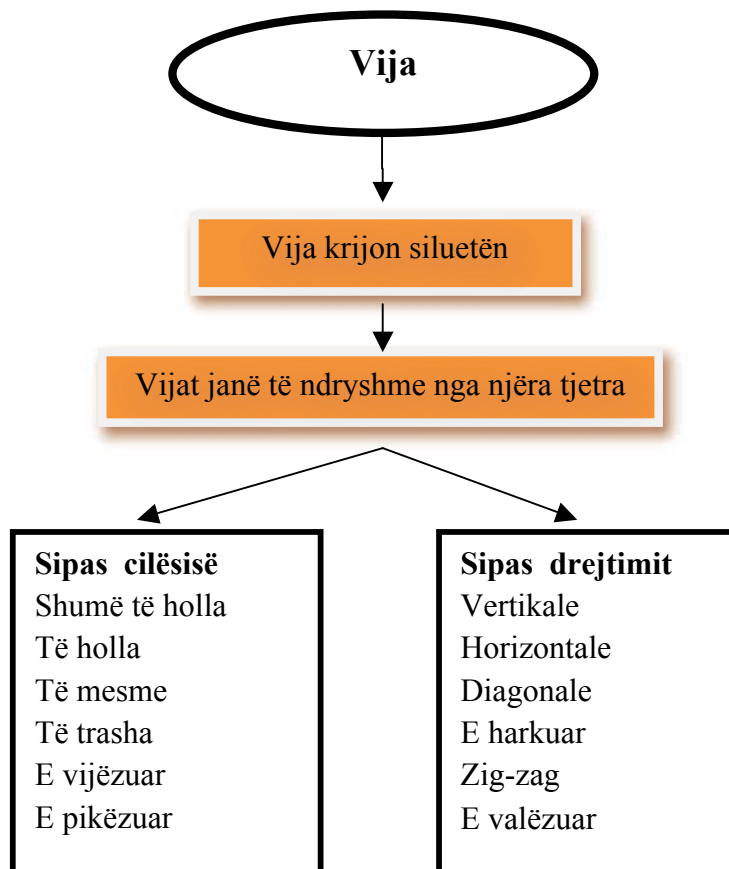
Shembulli. 1.

Shembulli 2

Shembulli 3

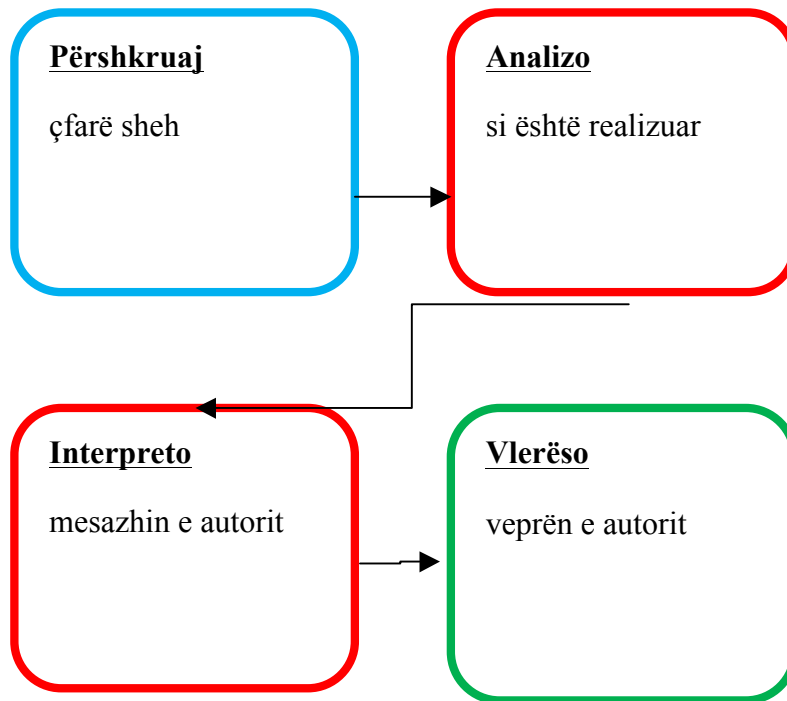
VI.14 Teknika: Harta e të pyeturit

është një skicë që shfaq idetë e rëndësishme të mësimit, të vendosura në një renditje logjike në trajtën e një skeme racionale pyetjesh, që lexohen dhe kuptohen me lehtësi nga nxënësit. Harta e të pyeturit mund të përdoret me sukses në fazën e realizimit të kuptimit dhe të reflektimit. Një hartë e të pyeturit mund të përdoret për të menduar rreth çdo lloj çështjeje ose teme, ose gjatë një mësimi për të gjallëruar diskutimin e nxënësve, për t'i mbajtur ata të interesuar rreth problemit dhe për të përmbledhur informacionin e trajtuar.

VI.15 Vlerësimi i veprave të artit dhe Kritika e artit

janë të përshtatshme për të mësuarit në grup. E gjithë klasa mund të bashkëpunojë si një e vetme, pa përplasje dhe rrëmujë. Për shkak të mënyrës se si komentet e nxënësve lidhen dhe ndërtohen mbi njëri tjetrin, veprimtaritë mbi vlerësimin dhe kritikën e veprave të artit janë veçanërisht të përshtatshme për mësimdhënien si një grup i tërë klasës. Hapat e kritikës së artit janë: përshkrimi, analiza, interpretimi dhe gjykimi. Kjo është një metodë mësimore e bazuar në hulumtime që përmirëson të menduarit kritik dhe aftësitë gjuhësore nëpërmjet diskutimeve të imazheve vizuale.

VI.16 Teknika e projektit kurrikular

- Projekti kurrikular është strategji e të nxënit dhe mësimdhënies me në qendër nxënësin, përmes së cilës nxënësit në mënyrë të pavarur ose/dhe si një anëtar i një grupi hulumtojnë mbi një çështje të caktuar ose një problem të lidhur me jetën reale. Projekti si veprimtari integruese me karakter kërkimor e krijues, nxit zhvillimin e aftësive të larta të të menduarit, aftësive komunikuese, të bashkëpunimit, të përdorimit të TIK, të sipërmarrjes etj..

- Projekti kurrikular në lëndën e artit pamor është rubrikë e detyruar e portofolit të të nxënës.
- Zbatimi i një projekti në lëndën e artit pamor kërkon më shumë se një orë mësimore.
- Projekti kurrikular **mund** të jetë i shtrirë **përgjatë gjithë vitit shkollor**, pra në të tri periudhat, por mund të jetë i shtrirë edhe **vetëm brenda një periudhe**. Sido që të jetë shtrirja e projektit, ai e ka vlerësimin e tij brenda vlerësimit të portofolit. Mësuesi që kur planifikon projektin duhet të ketë në mendje instrumentin për vlerësimin e tij. Vlerësimi nuk është diçka që ndodh vetëm në fund të projektit, mësuesi vlerëson nxënësit dhe përgjatë zhvillimit të tij.

Nëse projekti ka shtrirje përgjatë gjithë vitit, në çdo periudhë vlerësohet si pjesë e portofolit ajo pjesë e projektit që është realizuar.

Në rastin kur ka shtrirje brenda një periudhe vlerësohet i gjithë projekti.

- Projekti kurrikular kërkon që mësuesi të:
 - përcaktojë *qartë detyrën mësimore në detaje për çdo grup dhe nxënës* (sepse çdo nxënës duhet të jetë i përfshirë dhe i angazhuar me detyra të përcaktuara);
 - të paraqesë *rezultatet e të nxënës* që do të arrihen nëpërmjet projektit;
 - të paraqesë hollësisht *çdo fazë të realizimit të projektit*;
 - të qartësojë nxënësit për arritjen përfundimtare të projektit;
 - të qartësojë nxënësit për kriteret e vlerësimit të projektit;
 - të vëzhgojë dhe të japë gjykimin e tij në mënyrë të vazhdueshme për ecurinë e zbatimit të projektit.
- Për realizimin e projektit shfrytëzohen përvojat vetjake të nxënësve dhe njohuritë e marra nga burime të ndryshme.
- Realizimi i një projekti në lëndën e artit pamor kërkon përdorimin e më shumë se një metode dhe teknike, si: *kërkime, grumbullim të dhënash, intervista, puna në grup, puna individuale etj.*
- **Fazat kryesore** që ndiqen për realizimin e një projekti janë:
 - ☞ Përcaktimi i çështjes ose problemit për të cilin do të hulumtohet, në mënyrë që të jetë i menaxhueshëm në kohë.

- ✍ Përcaktimi i detyrave që duhet të realizohen për të grumbulluar të dhënat e nevojshme nga puna e secilit nxënës.
- ✍ Grumbullimi i materialeve dhe/ose mjeteve të nevojshme.
- ✍ Përpunimi dhe analizimi i të dhënave të grumbulluara.
- ✍ Nxjerrja e përfundimeve dhe përgjithësimeve nga të dhënat e grumbulluara dhe përgatitja e produktit përfundimtar.
- ✍ Prezantimi i gjetjeve dhe përfundimeve të projektit ose prezantimi i produktit të krijuar.
- Për planifikimin e një projekti mësuesi **ndërton planin e projektit**, rubrikat kryesore të të cilit paraqiten më poshtë. Në varësi të tematikës së projektit dhe specifikave të tij mësuesi mund të pasurojë planifikimin edhe me rubrika të tjera. Mësuesi planifikon në planin e tij ditor çdo orë të planifikuar të projektit sikurse vepron me orët e tjera mësimore.

Rubrikat kryesore të planit të një projekti kurrikular përfshijnë:

- **Tema e projektit** (përcaktohet nga mësuesi në bashkëpunim me nxënësit).
- **Kohëzgjatja e projektit/orët mësimore** (nëse projekti është ndërlëndor, përcaktohet kontributi i çdo mësuesi dhe orët mësimore për secilën lëndë).
- **Klasa/t pjesëmarrëse:** (përcaktohet klasa ose në rast se ka disa klasa).
- **Rezultatet e të nxënit** – (përfshijnë njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet që do të zhvillohen përmes veprimtarive të projektit.)
- **Konceptet kryesore që do të përdoren gjatë zhvillimit të projektit:** (përcaktohen konceptet që duhet të zotërojë nxënësi për realizimin e këtij projekti).
- **Partnerët** (nëse ka, p.sh., nëse projekti mbi *Artin figurativ shqiptar* (periudha e ndërtimit të socializmit) në lëndën e artit pamor ka si qëllim që nxënësit të hulumtojnë lidhur me zhvillimin edhe në fusha të tjera të arteve, por edhe më gjerë, duke pasur si mbështetje edhe mësuesit e këtyre lëndëve dhe orientimin e tyre për gjetjen e informacionit; arkivat; interneti; galeria, etj..
- **Veprimtaritë kryesore që do të kryen për realizimin e projektit, afatet dhe personat përgjegjës.**
- **Burimet kryesore të informacionit** (mësuesi duhet të orientojë nxënësit drejt përdorimit të burimeve të larmishme dhe të duhura të informacionit).

- **Tematika e orëve të planifikuara të planit mësimor** (këtu vendoset tematika për çdo orë mësimore të projektit, p.sh. nëse projekti planifikohet në 3 orë atëherë duhet vendosur tematika për të tri orët)
- **Përshkrimi i produktit të projektit** (duhet të përfshijë shkurtimisht llojin e produktit që pritet të realizohet dhe mënyrën e prezantimit të tij).
- **Vlerësimi i nxënësve dhe reflektimi** (mësuesi përcakton kritere për vlerësimin e projektit të cilat ia komunikon nxënësit që në fillim të projektit, p.sh., kriteret mund të përcaktohen në lidhje me trajtimin e përmbajtjes në përmbushje të tematikës, përdorimin e burimeve të informacionit, përgatitjen e produktit, prezantimin e tij etj., në varësi të rezultateve të të nxënësit)

Shembull projekti kurrikular me shtrirje gjithë vjetore, për lëndën e artit pamor për klasën e 9-të:

1. *Tema e projektit* “Arti i realizmit socialist në Shqipëri, përfaqësues dhe vepra”
2. *Kohëzgjatja e projektit/orët mësimore*: Projekti do të zgjasë gjatë tri periudhave të realizuara në 3 orë mësimore në lëndën e artit pamor, të planifikuara 1 orë për çdo periudhë.
3. *Klasa/t pjesëmarrëse*: Klasa e X.
4. *Rezultatet e të nxënësit* – Në përfundim të projektit nxënësi:
 - 📁 Demonstron njohuritë e marra për grumbullimin e të dhënave mbi artin e realizmit socialist në Shqipëri sipas kontekstit historik dhe kulturor të ngjarjeve;
 - 📁 lexon dhe kupton të dhënat e grumbulluara mbi fushën e arteve në këtë periudhë;
 - 📁 interpreton të dhënat dhe konsolidon njohuritë mbi ngjarjet, përfaqësuesit dhe veprat;
 - 📁 krijon një album me vepra të artit duke i ndarë sipas gjinive dhe autorëve;
 - 📁 përdor terminologjinë e duhur artistike për të përshkruar, analizuar, dhe vlerësuar vepra të ndryshme të artit të realizmit socialist dhe të autorëve të ndryshëm;
 - 📁 bën lidhje ndërmjet njohurive të gjuhës artistike dhe përdorimit të tyre në veprat e artit të përfaqësuesve të ndryshëm;
 - 📁 prezanton para të tjerëve projektin për temën e dhënë, duke gërshetuar format e komunikimit verbal dhe elektronik, si dhe veprimin praktik;
 - 📁 bashkëpunon me shokët për realizimin e projektit dhe kontribuon pozitivisht me

grupin.

5. Konceptet kryesore që do të përdoren gjatë zhvillimit të projektit:

- ✎ Grumbullimi i veprave të artit, qëllimi i studimit;
- ✎ grumbullimi i informacionit dhe të dhënave;
- ✎ përpunimi i informacionit dhe të dhënave;
- ✎ paraqitja grafike e të dhënave;
- ✎ interpretimi i të dhënave, klasifikimi i veprave për prezantim;
- ✎ prezantimi i tyre.

6. Burimet kryesore të informacionit:

- ✎ Informacioni i marrë nga interneti, (kërkim mbi ngjarje, biografi dhe vepra arti).
- ✎ Informacioni i marrë nga libra, albume dhe revista arti.

Baza materiale:

- Letra të bardha,
- kartonë,
- lapustila,
- Cd,
- foto,
- Dvd etj.,

7. Tematika e orëve të planifikuara:

- Ora 1.** Përzgjedhja e temës së projektit. Ndarja e grupeve. Përcaktimi i detyrës hulumtuese për secilin grup. Ndarja e detyrave për secilin nxënës brenda grupit. Hartimi i planit të veprimtarive të projektit brenda grupit përkatës, afatet dhe personi përgjegjës.
- Ora 2.** Përpunimi i materialit të grumbulluar, zhvillimi i të dhënave nga kërkime të ndryshme, ppt etj..
- Ora 3.** Hartimi i draftit të parë të projektit dhe diskutimi i tij. Prezantimi i materialit të përgatitur. Vlerësimi i punës në grup dhe individual i nxënësve.

Shembull i vlerësimit të projektit kurrikular. Çdo mësues është i lirë të vendosë vetë kriteret e vlerësimit të projektit sipas tematikës që ka përzgjedhur për të realizuar me nxënësit.

Projekti është hulumtues/kërkimor - (shtrihet gjithë vitin) Projekti përmban gjithsej 40 pikë				
Kriteret e vlerësimit	Niveli 1 - Dobët 0-10 pikë	Niveli 2 - mjaftueshëm 11 - 21 pikë	Niveli 3 – Mirë 22- 32 pikë	Niveli 4 – Shumë mirë 33 -40 pikë
(Faza e parë) 15 pikë Demonstrimi i aftësive kërkimore	0-4 pikë Nxënësit: - rrallëherë: fokusohen te detyra e tyre. - Mbledhin informacione jo të përshtatshme. - Përdorin një burim për të gjetur informacionin.	5-8 pikë Nxënësit: - dalin jashtë temës dhe nuk fokusohen vetëm te detyra e tyre. - Mbledhin informacion dhe përmbledhin ato. - Përdorin të paktën dy burime të ndryshme për të gjetur informacione.	9-12 pikë Nxënësit: - janë të fokusuar te detyra e tyre shumicën e kohës. - Mbledhin informacion dhe gjejnë zgjidhje standarde. - Përdorin të paktën dy burime të ndryshme për të gjetur informacione.	13-15 pikë Nxënësit: - janë të fokusuar te detyra e tyre. Vetëorientohen dhe vetëdrejtohen shumë mirë. - Mbledhin informacion në mënyrë aktive dhe krijojnë komente intuitive për të zgjidhur probleme. - Përdorin shumëllojshmëri informacionesh.
(Faza e dytë) 15 pikë Realizimi i kërimit të gjetur	0 -4 pikë Nxënësit: -rrallëherë përdorin mënyra të përshtatshme në shtjellimin e kërimit. - informacioni i gjetur shpeshherë është jo i saktë.	5– 8 pikë Nxënësit: - ndonjëherë përdorin mënyra të përshtatshme në shtjellimin e kërimit, por jo në mënyrë të vazhdueshme. - Shtjellimi i kërimit është me gabime.	9 – 12 pikë Nxënësit: - zakonisht përdorin mënyra të përshtatshme në shtjellimin e kërimit të përshtatshme dhe efektive. - Shtjellimi i kërimit përmban pak gabime.	13 – 15 pikë Nxënësit: - përdorin gjatë gjithë projektit përdorin mënyra të përshtatshme në shtjellimin e kërimit të përshtatshme dhe efektive. - Shtjellimi i kërimit është i saktë dhe i qartë.
(Faza e tretë) 10 pikë Prezantimi në mënyrë efektive i projektit	0-2 pikë - Prezantimi i materialit është i çorganizuar dhe rrëmujë - Është e vështirë të kuptosh cilat	3 -5 pikë - Prezantimi i materialit është i organizuar mirë punën e tyre	6-8 pikë Prezantimi i materialit është organizuar mirë punën e tyre që në shumicën e kohës të krijojnë lehtësi	9-10 pikë - Prezantimi i materialit është organizuar shumë mirë punën e tyre që të krijojnë lehtësi

	informacione shkojnë me njëri -tjetrin. - Prezantohen shumë pak rezultate të projektit.	- jo gjithmonë të krijon lehtësi dëgjimi dhe të kuptuari. - Prezantohen vetëm disa rezultate të projektit.	leximi dhe të kuptuari. Në përgjithësi prezantohen rezultatet e projektit.	- leximi dhe të kuptuari. Rezultatet e projektit prezantohen qartë.
--	--	---	--	---

Shembull i vetëvlerësimit ose e vlerësimit të nxënësit nga nxënësi. Edhe ky shembull është një model që shërben për të orientuar çdo mësues dhe nxënës rreth vlerësimit. Edhe në këtë rast çdo mësues është i lirë të vendosë kriteret sipas tematikave që përzgjedh të zhvillojë.

Projekt kurrikular kërkimor					
Gjithsej 40 pikë (nëse projekti shtrihet gjithë vitin)					
Kriteret e vlerësimit	Treguesi	ShM	M	Mj	D
(Faza e parë) - 15 pikë Demonstrimi i aftësive kërkimore	- Demonstrim i aftësive kërkimore.				
	- Bashkëpunimi në grup.				
	- Grupi orientohet dhe drejtohet vetë.				
	- Përdorimi i shumëllojshmërisë së informacioneve				
	- Fokusimi te detyra e dhënë.				
	- Mbledhja e informacioneve të përshtatshme për detyrën.				
(Faza e dytë) - 15 pikë Realizimi i kërkimit të gjetur	- Përdorimi gjatë projektit i aftësive kërkimore të përshtatshme dhe efektive.				
	- Kërkimi i selektuar i veprave artistike.				
	- Përdorimi i informacionit të gjetur dhe veprave të artit për demonstrim.				

(Faza e tretë) - 10 pikë Prezantimi në mënyrë efektive i projektit	- Organizimi i materialit që të krijon lehtësi leximi dhe të kuptuari.				
	- Rezultatet e projektit prezantohen qartë.				
	- Kontribuon pozitivisht në progresin e grupit.				

Shënim: *PROJEKTI synon të masë njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet në fund të periudhës dhe të vitit shkollor por edhe formimin e kompetencave kyçe dhe lëndore.*

MËSUESI është ai që vendos:

- *temat e projekteve në bashkëpunim me nxënësit të cilat përzgjidhen për tu punuar nga vetë nxënësit.*
- *Orët e përcaktuara se sa do zhvillohet projekti.*
- *Sigurisht çdo temë projekti lidhet me njohuritë e programit të atij viti shkollor.*

VII. Planifikimi dhe llojet e tij në lëndën art pamor në AML

Planifikimi është një proces i rëndësishëm i zbatimit të kurrikulës, i cili i krijon mundësinë mësuesit të jetë krijues dhe i lirë në procesin e mësimdhënies. Për një planifikim të mirë, mësuesi duhet të njohë dokumentet e mëposhtme:

- Kornizën Kurrikulare
- Kurrikulën bërthamë
- Programin mësimor

Baza e një planifikimi të suksesshëm është njohja e mirë e programit mësimor. Mësuesi duhet të zbatojë me përpikëri të gjitha kërkesat e këtij programi. Rezultatet e të nxënësit janë një themel i përbashkët për të gjithë mësuesit. Mësuesit përzgjedhin vetë metodat dhe strategjitë më të përshtatshme, burimet e mundshme për t'u shfrytëzuar, llojet dhe mjetet e vlerësimit.

VII.1 Llojet e planifikimeve

Planifikimi i mësimdhënies për lëndën ose modulin përfshin:

- Planifikimin vjetor
- Planifikimin për secilën periudhë (shtator-dhjetor; janar-mars; prill-qershor)

- Planifikimin ditor

Në fillim të vitit shkollor mësuesi duhet të dorëzojë pranë drejtorisë së shkollës *planin vjetor* të lëndës ose të modulit, i cili shërben si një kornizë e ndarjes së përgjithshme të përmbajtjes lëndore dhe të orëve mësimore, si edhe *planin e periudhës së parë* (shtator- dhjetor). Planet e periudhës së dytë dhe të tretë dorëzohen para fillimit të secilës periudhë.

Gjatë vitit, sipas rrethanave që i krijohen, mësuesi mund të bëjë ndryshime në planin fillestar mësimor. Mësuesi mund të vendosë të përparojë më ngadalë nga sa e ka parashikuar, kur vë re se nxënësit e tij hasin vështirësi. Në këtë mënyrë mësuesi planifikon duke u bazuar në përparimin e nxënësve dhe në vështirësitë e hasura në periudhat paraardhëse, duke u përqendruar te arrijtjet e kompetencave kyçe dhe të fushës/ lëndës.

VII.2 Planifikimi vjetor i lëndës.

Mësuesi, përveç programit mësimor duhet edhe të njohë edhe tekstin që ka përzgjedhur për atë vit shkollor. Natyrisht, realizimi i programit është qëllimi i vërtetë i mësuesit, kurse teksti mësimor i përzgjedhur është një mjet për ta përmbushur këtë qëllim. Kur mësuesi sheh se teksti nuk i ka dhënë vendin e mjaftueshëm përvetësimit të një rezultati të nxëni të programit, ai e plotëson vetë këtë mungesë të tekstit, duke përdorur burime të tjera të nxëni.

Plani vjetor është një plan sintetik, ku mësuesi planifikon orët dhe përmbajtjen kryesore lëndore për tri periudha. Periudhat e planifikuara përmes planifikimit vjetor janë:

- periudha e parë: shtator- dhjetor;
- periudha e dytë: janar – mars;
- periudha e tretë: prill- qershor.

Shpërndarja e përmbajtjes kryesore së lëndës sipas tri periudhave, bëhet në këtë kolonë ku vendosen përmbajtja kryesore e lëndës që do të zhvillohet në secilën periudhë dhe për secilën tematikë. Gjithashtu, vendoset edhe totali i orëve për secilën periudhë, ku përfshihet njohuri, projekte, përsëritje, ekspozita, biseda, teste etj., në varësi të specifikave të lëndës.

Koha mësimore për tematikë për secilën klasë

Lënda e artit pamor zhvillohet në kurrikulën me zgjedhje të detyruar në klasën X, XI, ose XII, në 36 javë mësimore me nga 2 orë në javë, pra gjithsej 72 orë. Programi i lëndës së artit pamor specifikon peshën (orët e sugjeruara) të secilës tematikë, ku shuma e orëve sugjeruese për secilën tematikë është e barabartë me sasinë e orëve vjetore të përcaktuara në planin mësimor të arsimit të mesëm të lartë. Kjo ka si qëllim që përdoruesit e programit të orientohen për peshën që zë

secila tematikë në orët totale vjetore.

	Gjuha dhe komunikimi artistik	Teknikat dhe proceset	Historia, arti dhe shoqëria	Gjithsej orë
Klasa e 10-të/11-të ose 12-të	15	20	37	72 orë

Shënim:

Planifikimi vjetor kryhet duke u bazuar në orët e sugjeruara të kohës së përcaktuar në programin e miratuar nga Ministria. Mësuesit kanë të drejtë dhe liri të planifikojnë duke lëvizur deri në 10% nga orët e planifikuara orët e sugjeruara.

Realizimi i tri llojeve të planifikimit kërkon realizimin gjatë procesit të mësimdhënies edhe të disa rubrikave që përmban program mësimor. Ato janë:

- Ndërtimin e *kompetencave kyçe*.
- Ndërtimin e *kompetencave lëndore*.
- Përfshirjen dhe zbatimin e *temave ndërkurrikulare*.
- Përfshirjen dhe zbatimin e *fushave/lëndëve* të tjera.

VII.2.1 Shembull: Planifikimi vjetor, realizuar nga programi mësimor, klasa 10-12

Tematikat	Shpërndarja e përmbajtjes lëndore për realizimin e kompetencave		
	Shtator – Dhjetor ----- orë	Janar – Mars ----- orë	Prill - Qershor ----- orë
1. Gjuha dhe Komunikimi artistik (15 orë)	Estetika Vija Forma dy dhe tre dimensionale: Ngjyrat Tekstura Kompozimi Hapësira Proporcionet		

2. Teknikat dhe proceset (20 orë)	Vizatimi Piktura Stampimi Fotografia	Dizajni dhe prezantimi Skulptura Konstruksioni	
3. Historia arti dhe shoqëria (37 orë)		Histori arti:	Histori arti: Periudha të historisë së artit Eksperiencia artistike: Ekspozita dhe evente kulturore: Media:

VII.2.2 Planifikimi sipas periudhave, përgjatë vitit shkollor

Planifikimi i periudhës bëhet nga mësuesi duke u mbështetur në nivelin e klasës dhe nevojat e nxënësve sigurisht bazuar në programin mësimor. Është e rëndësishme që edhe nëse nuk është planifikuar ndonjë *situatë të nxëni* gjatë këtij planifikimi, mësuesi e plotëson atë gjatë planifikimit ditor.

Planifikimi i

- **detyrave përmblendhëse dhe projektit kurrikular mund të bëhet 2 orë para përfundimit të periudhës.** Kjo për të lehtësuar nxënësit nga mbingarkesa e testeve apo detyrave përmblendhëse në fund të periudhës.

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe

Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit

Nxënësi:

- zhvillon personalitetin e vet dhe është aktiv në veprimtaritë artistike të krijimit, realizimit dhe analizimit të veprave të artit;
- _____
- _____

Kompetenca e të menduarit

Nxënësi:

- _____
- zgjidh probleme të ndryshme që lidhen me artin pamor, në jetën e përditshme apo në klasë/shkollë;
- _____

- -----

Kompetenca e të mësuarit për të nxënë

Nxënësi:

- vendos njohuritë pamore në funksion të realizimit të një argumenti, krijimi apo projekti artistik;

- -----

- -----

Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin

Nxënësi:

- -----

- -----

- inicion aktivitete ndërgjegjëse ndaj ruajtjes së mjedisit vizualisht pastër.

Kompetenca personale

Nxënësi:

- krijon besimin tek vetja, në rolin që ndërmerr gjatë veprimtarive artistike;

- -----

Kompetenca qytetare

Nxënësi:

- promovon me qytetari, vlerat të ndryshme kulturore dhe artistike të vendit apo të krahinës;

- -----

Kompetenca digjitale

Nxënësi:

- shkëmben informacion si dhe bashkëpunon në rrjetet informuese në internet lidhur aspekte të ndryshme kulturore/artistike;

- -----

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të lëndës

Rezultatet e të nxënit për kompetencat e lëndës: *Krijimi artistik*

Nxënësi:

- -----

- diskuton mbi artin duke u nisur nga disa qëndrime estetike;

- krijon punime arti dy dhe tre dimensionale nëpërmjet përdorimit të larmishëm të gjuhës pamore;

- -----

- -----

Realizimi i punimit

Nxënësi:

- demonstroi nivel të lartë në përdorimin e teknikave të larmishme artistike gjatë krijimit;

- -----

- -----

Vlerësimi artistik

Nxënësi:

- vlerëson veprën e artit në kontekstin kulturor dhe atë historik;

- -----

Nr.	Tematika	Temat mësimore	Situata e parashikuar e të nxënësve	Metodologjia e mësimdhënies	Teknikat e vlerësimit	Burimet
1	Teknika dhe procese artistike	Grafika	Kopertinat e librave Nxënësit nxiten të diskutojnë rreth kopertinave të librave që u kanë pëlqyer më shumë dhe pse. Ata zbulojnë edhe elementet përbërës të kopertinës së një libri apo reviste.	Metoda interaktive, bashkëveprues e, gjithëpërfshirëse; hetimi zbulimi; mendimin kritik dhe krijues;	Demonstrimi i rezultateve të arritura të njohurive, aftësive, qëndrimeve të krijuara përgjatë orës mësimore.	Teksti i artistit pamor ; Ilustrime të veprave grafike dhe kopertinave
2		-----	-----			
3		-----	-----			
4		-----	-----			
5		-----	-----			
6		-----	-----			
7		-----	-----			
8		-----	-----			
		-----	-----			

9						
10		Projekt (Punë në grup)	-----			
11		-----	-			
12	Historia, arti dhe shoqëria	-----	-----			
13		Arti prehistorik	Prehistoria Nxënësit diskutojnë mbi periudhën e prehistorisë duke u bazuar në njohuritë e tyre në lëndën e historisë.			
14		-----	-----			
15		-----	-----			
16		-----	-----			
17		Arti grek	Qytetërimi grek Nxënësit inkurajohen të diskutojnë mbi artin grek dhe shtrirjen e tij. Ata diskutojnë mbi periudhat e artit grek dhe mbi njohuritë që ata kanë marrë mbi këtë qytetërim antik në histori.			
18		-----	-----			
19		-----	-----			
		-----	-----			

20						
21		Detyrë përmbledhëse	Ekspozitë			
22		Diskutimi dhe vlerësimi i portofolit	-----			
23		-----	-----			
24		-----	-----			

VII.2.3 Planifikime ditore

Shembull: Planifikime ditore, klasa 10-12.

Fusha: Arte	Lënda: Art pamor	Shkalla: 5	Klasa: 10/12-të
Tematika: Gjuha dhe komunikimi artistik Tema mësimore: Ngjyrat		Situata e të nxënit: Ngjyrat në veprat e artit Nxënësit/et diskutojnë mbi njohuritë dhe eksperiencat e tyre mbi elementin e ngjyrës. Ngjyrat e para dhe të dyta, rrethi i ngjyrave, ngjyrat e ngrohta dhe të ftohta, kontrasti i ngjyrave dhe mënyra sesi shfaqen ato në veprat e artit, janë argumentet e diskutimit të tyre.	
Rezultatet e të nxënit të kompetencave të lëndës sipas temës mësimore: - vëzhgon me vetëdije përdorimin e ngjyrës në vepra të ndryshme të artit; - reflekton mbi mënyrat e ndryshme të përdorimit të ngjyrës në vepra të ndryshme të artit; - zbulon mundësitë shprehëse të ngjyrës të përdorur nga artistët gjatë zhvillimit të historisë së artit; - përdor në mënyrë shprehëse ngjyrën, duke u mbështetur në vepra të ndryshme të historisë së artit për të komunikuar ide personale.		Fjalët kyçe: - Kontrasti i ngjyrave - Ngjyra mbizotëruese, - Ngjyra në skulpturë, arkitekturë dhe dizajn	
Burimet/mjetet/materialet:		Lidhja me lëndët e tjera:	

- teksti i nxënësit; - Ilustrime të veprave të artit; - mjete pune	- Gjuhët dhe komunikimi, - Letërsia, - Historia, - Fizika.
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
Hapi i parë: Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve- (5 minuta)Teknika: Kllasteri Nxënësit diskutojnë mbi njohuritë dhe eksperiencat e tyre mbi elementin e ngjyrës. Ngjyrat e para dhe të dyta, rrethi i ngjyrave, ngjyrat e ngrohta dhe të ftohta, kontrasti i ngjyrave dhe mënyra sesi shfaqen ato në veprat e artit, janë argumentet e diskutimit të tyre.	
Hapi i dytë: Ndërtimi i njohurive të reja-(30 minuta)teknika: Kujtesa pamore, hulumtimi, eksperimenti. Nëpërmjet imazheve të veprave të ndryshme të artit nxënësit/et identifikojnë mundësitë shprehëse të ngjyrës. Ata identifikojnë midis ngjyrave të pastra, kontrastin e toneve bardhezi të ngjyrave, kontrastin e ngjyrave të ngrohta dhe të ftohta, kontrastin e ngjyrave plotësuese, mbizotërimin e një ngjyre, në vepra të ndryshme arti. Nxënësit zbulojnë dhe reflektojnë mbi përdorimin e ngjyrës në skulpturë dhe arkitekturë nëpërmjet shembujve të ndryshëm. Veprimtari Duke u mbështetur në efektin e dritës në piktura të ndryshme, nxënësit nxiten te realizojnë një imazh të njëjtë dy deri në tri herë. Ata përdorin raporte të ndryshme ngjyrash për secilin imazh duke zgjedhur teknikën sipas dëshirës. Hapi i tretë: reflektimi (10 minuta)teknika: diskutim Nxënësit diskutojnë mbi efektet që ka krijuar raporti i ngjyrave të përdorura në imazhet e realizuara prej tyre	
Vlerësimi i nxënësit Ky vlerësim do të fokusohet: N2 - në diskutimet që ata/ato bëjnë, duke lidhur njohuritë e tyre me temën e re; N3 - në identifikimin e mundësive shprehëse të ngjyrës në vepra të ndryshme arti; N4 - në mënyrën e realizimit të detyrës; N4 - në analizën vlerësuese që nxënësit i bëjnë punës së tyre dhe të shokëve/shoqeve.	
Krijim ose kërkim individual (detyrë shtëpie)mbi temën	

Fusha: Arte	Lënda: Art pamor	Shkalla: 5	Klasa: 10/12-të
Tematika: Historia, arti dhe shoqëria. Tema mësimore: Arti prehistorik		Situata e të nxënit: Prehistoria Nxënësit diskutojnë mbi periudhën e prehistorisë duke u bazuar në njohuritë e tyre në lëndën e historisë. Ata diskutojnë edhe për artin prehistorik si artefakte të rëndësishme që hedhin dritë mbi këtë periudhë.	
Rezultatet e të nxënit të kompetencave të lëndës sipas temës mësimore: - vëzhgon artefakte nga periudha prehistorike; - përshkruan, analizon, interpreton dhe vlerëson artefakte dhe gjetje arkeologjike të periudhave të prehistorisë lidhur ngushtë me karakteristikat e zhvillimit të tyre historik; - argumenton dhe komunikon mendimin e tij		Fjalët kyçe: - Arti prehistorik, - Paleoliti, - Mezoliti, - Neoliti, - Artefakte, - Megalitet,	

<i>mbi veprën;</i> - analizon dhe paraqet informacionin e mbledhur në mënyrë individuale rreth shenjave në prehistori.	- Pikturat e shpellave, - Palafite.
Burimet/mjetet/materialet: - teksti i nxënësit; - ilustrime të artefakteve nga prehistoria.	Lidhja me lëndët e tjera. - Gjuha, - Historia, - Gjeografia, - Teknologjia.
Metodologjia/teknikat e përdorura/ veprimtaritë e nxënësve	
Hapi i parë: Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve- (5 minuta) Teknika: brainstorming Nëpërmjet teknikës brainstorming mësuesi stimulon mendimin e lirë mbi temën qendrore “Prehistorinë”. Nxënësit diskutojnë mbi periudhën e prehistorisë duke u bazuar në njohuritë e tyre në lëndën e historisë. Ata diskutojnë edhe për artin prehistorik si artefakte të rëndësishme që hedhin dritë mbi këtë periudhë.	
Hapi i dytë: Ndërtimi i njohurive të reja-(30 minuta) Teknika: Kllasteri; Kujtesa pamore; Diskutimi Mësuesi/ja shpjegon se periudhat kryesore të prehistorisë janë: <i>Paleoliti (Epoka e Gurit të Lartë), Mezoliti (Epoka e Gurit të Mesëm), dhe Neoliti (Epoka e Gurit të Vonë)</i> . Nëpërmjet teknikës së kllasterit renditen karakteristikat e secilës periudhë duke u shpjeguar e radhë. Në fillim mësimi fokusohet në shtrirjen kohore, në artefaktet e periudhave me karakteristikat e tyre dhe në banesat e para primitive. Mësimi shoqërohet me imazhe ilustruese dhe me diskutime.	
Hapi i tretë: reflektimi (10 minuta) Teknika: Diagrami i venit Nëpërmjet diagramit të venit, nxënësit bëjnë një përmbledhje të njohurive të mara. Ata ndajnë karakteristikat e veçanta të secilës periudhë dhe gjejnë edhe ato të përbashkëta. Ata diskutojnë mbi argumentet e trajtuara gjatë mëimit.	
Vlerësimi i nxënësit Ky vlerësim do të fokusohet: N2 - në diskutimet që ata/ato bëjnë duke lidhur njohuritë me temën e re; N3 - në pjesëmarrjen e tyre aktive në diskutime gjatë procesit mësimor; N4 - në reflektimin mbi karakteristikat e përbashkëta dhe të veçanta të periudhave të zhvillimit të artit në prehistori	
Krijim ose kërkim individual (detyrë shtëpie)mbi temën	

VII.2.4 Planifikimi i dy orëve të njëpasnjëshme

Plani mësimor i periudhës. “Tri lëndë në gjashtë orë” është një nismë ku mësuesit mund të riorganizojnë planin mësimor të periudhës duke grupuar dy tema njëra mbas tjetrës ose dy tema që lidhen me njëra- tjetrën, (p.sh., grupohen temat e gjuhës artistike bashkë, temat e teknikave bashkë dhe ato të historisë bashkë; ose bashkohen temat e gjuhës artistike me teknikat artistike apo temat e teknikave me ato të historisë (nëse mund të krijohen lidhje të natyrshme me njëra tjetrën).

Shembull: Planifikim i periudhës shtator-dhjetor, 3 në 6-të, klasa 10-të.

Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave kyçe Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit Nxënësi: - zhvillon personalitetin e vet dhe është aktiv në veprimtaritë artistike të krijimit, realizimit dhe analizimit të veprave të artit; - ----- - ----- - ----- Kompetenca e të menduarit Nxënësi: - përpunon njohuritë pamore në mënyrë të pavarur, krijuese dhe me përgjegjësi; - ----- - ----- Kompetenca e të mësuarit për të nxënë Nxënësi: - vendos njohuritë pamore në funksion të realizimit të një argumenti, krijimi apo projekti artistik; - ----- - ----- Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin Nxënësi: - ----- - drejton aktivitetet artistike brenda dhe jashtë klasës, duke kontribuar në mënyrë krijuese; - ----- Kompetenca personale Nxënësi: - krijon besimin tek vetja, në rolin që ndërmerr gjatë veprimtarive artistike; - ----- - ----- Kompetenca qytetare Nxënësi/ja: - ----- - respekton punën dhe me ndihmon e të tjerëve lidhur me çështje artistike; - ----- Kompetenca digjitale Nxënësi: - shkëmben informacion ----- - -----
Rezultatet e të nxënit sipas kompetencave të lëndës Rezultatet e të nxënit për kompetencat e lëndës: <i>Krijimi artistik</i> Nxënësi: - ----- - krijon punime arti dy dhe tredimensionale nëpërmjet përdorimit të larmishëm të gjuhës pamore;

- ----- - analizon eksperiencat krijuese dhe identifikon se çfarë ka mësuar nga ato; - ----- Realizimi i punimit Nxënësi: - ----- - ----- - analizon eksperiencat e tij/saj krijuese dhe respekton mendimin e tjetrit. Vlerësimi artistik Nxënësi: - vlerëson veprën e artit në kontekstin kulturor dhe atë historik; - -----						
Nr.	Tematika	Temat mësimore	Situata e parashikuar e të nxënit	Metodologjia e mësimdhënies	Teknikat e vlerësimit	Burimet
1.	Gjuha dhe komunikimi artistik (15 orë)	(I) -----	_____ _____			
2.		(II) _____	_____ _____			
3.		(I) Analiza e veprës së artit	Pse e pëlqejmë një vepër arti Nxënësit/et diskutojnë se cilat janë kriteret për vlerësimin e veprave të artit. Ata diskutojnë nëse është bukuria i vetmi kriter për gjykimin e cilësisë së veprës së artit.	Metoda interaktive, bashkëveprues e, gjithëpërfshirëse; hetimi zbulimi; mendimin kritik dhe krijues;	Demonstrim i rezultateve të arritura të njohurive, aftësive, qëndrimeve të krijuara përgjatë orës mësimore.	Teksti i artit pamor ; Ilustrime të veprave të artit.
4.		(II) ----- -	----- -----			
5.		(I) Vija	Vija si element i artit Nxënësit diskutojnë mbi rëndësinë e elementit vijë dhe funksionin e saj shprehës duke u mbështetur në eksperiencat e tyre			

			të mëparshme.			
6.		(II) -----	----- -----			
7.		(I) -----	----- -----			
8.		(II) -----	----- -----			
9.		(I) -----	----- -----			
10.		(II) -----	----- -----			
11.		(I) -----	----- -----			
12.		(II) ----- -	----- -----			
13.		(I) ----- -	----- -----			
14.		(II) ----- -	----- -----			
15.		(I) ----- -	----- -----			
16.	Teknika dhe procese artistike (17 orë)	(II) Teknika e vizatimit	Përdorimet e teknikës së vizatimit Nëpërmjet imazheve të ndryshme nxënësit/et diskutojnë mbi gjuhën specifike të teknikës së vizatimit dhe përdorimet e saj.			
17.		(I) -----	----- -----			
18.		(II) -----	----- -----			
19.		(I) -----	----- -----			
20.		(II) -----	----- -----			

21.		(I) ----- -----	----- -----			
22.		(II) Detyrë përmbledhëse	----- -----			
23.		(I) Diskutimi dhe vlerësimi i portofolit	----- -----			
24.		(II) -----				

Plani ditor, mësuesi do të hartojë planin ditor *me të njëjtin format që ka punuar deri tani* dhe në varësi të temave mësimore që ka për të zhvilluar. Nëse dy temat kanë njohuri dhe rezultate të të nxënësve të ndryshme, do të punohet me formatin e ndarë si në shembujt e mësipërm. Nëse dy temat lidhen logjikisht me njëra- tjetrën, ose janë dy orë e së njëjtës temë atëherë **këto dy orë**, mund të planifikohen si **një e tërë**. Në orën e parë nxënësit marrin njohuritë mbi skenografinë, zgjedhin temën dhe hedhin idetë në formë skicash për moketin. Në orën e dytë ata realizojnë moketin me materialet që kanë zgjedhur vetë. Në këtë rast rezultatet e të nxënësve do të jenë të përbashkëta për të dyja temat

Shembull: Plani ditor

Fusha: Arte	Lënda: Art pamor	Shkalla: 5	Klasa: 10/12
Tematika: Teknika dhe procese artistike Tema mësimore: Skenografia; Skena në miniaturë		Situata e të nxënësve: Skenografia teatrale dhe puna e skenografit Nxënësit/et diskutojnë mbi shfaqje të ndryshme teatrale apo shfaqje të ndryshme dhe skenën e tyre. Ata identifikojnë edhe komponentët e skenës.	
Rezultatet e të nxënësve të kompetencave të lëndës sipas temës mësimore: - Zbulon karakteristikat e projektimit të skenës dhe punën e skenografit; - përdor mjetet dhe materialet e duhura në realizimin e moketit të një skene; - organizon informacionin, përcakton fazat dhe kohën që i duhet për të realizuar idenë dhe moketin e		Fjalët kyçe: - Skenografi, - kostumografi, - skena, - moket, - shfaqje teatrale, kinematografike, televizive.	

<i>skenës;</i> <i>shpreh idetë në mënyrë origjinale nëpërmjet përdorimit me kompetencë të teknikave të duhura artistike.</i>	
Burimet/mjetet/materialet: - Teksti i nxënësit; - imazhe të ndryshme që ilustrojnë njohuritë; - mjete pune.	Lidhja me fushat e tjera kurrikulare ose me temat ndërkurrikulare. <i>Lidhje me fushat kurrikulare:</i> - Gjuhët dhe komunikimi: letërsia; - teknologjia. <i>Lidhja me temat ndërkurrikulare:</i> - Njohja e kulturave.
Metodologjia/teknikat e përdorura/veprimtaritë e nxënësve	
45' <i>Hapi i parë: Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</i> Nxënësit/et diskutojnë mbi shfaqje të ndryshme teatrale apo shfaqje të ndryshme dhe skenën e tyre. Ata identifikojnë edhe komponentët e skenës si ndriçimin, kostumet dhe materialet e ndryshme që përdoren. <i>Hapi i dytë: Ndërtimi i njohurive të reja</i> Mësuesi/ja shpjegon se në teatër, ndihet një raport shumë i ngushtë midis fushave të ndryshme të shprehjes artistike. Teatri përbëhet nga dy hapësira. Në hapësirën e skenës ndërtohet edhe skenografia. Shpesh ideja ndërtohet në një model tredimensional në shkallë të zvogëluar, për të kuptuar më mirë problemet teknike dhe estetike. Mësuesi shpjegon maketin, procesin e realizimit të tij dhe materialet që përdoren. Nxënësit nxiten të bëjnë kërkime rreth temës. Në fillim hedhin idetë në skica. <i>Hapi i tretë: Reflektimi</i> Nxënësit diskutojnë mbi temën që kanë zgjedhur, idetë dhe skicat për maketin e tyre. 45' <i>Hapi i parë: Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</i> Në orën e dytë nxënësit/et shpjegojnë skicën e skenës dhe materialet që do të përdorin për realizimin e saj. <i>Hapi i dytë: Ndërtimi i njohurive të reja</i> Nxënësit ndajnë punën për çdo anëtar të grupit. Ata ndërtojnë skenën e tyre në miniaturë. <i>Hapi i tretë: Reflektimi</i> Pasi mbarojnë detyrën, nxënësit shohin rezultatin dhe diskutojnë mbi mënyrën e realizimit të skenës dhe për karakteristikat e saj në lidhje me shfaqjen..	
<i>Vlerësimi i nxënësit</i> Ky vlerësim do të fokusohet: ▪ Në diskutimet që ata/ bëjnë duke lidhur njohuritë e tyre me temën e re; ▪ në vlerësimin e punës së secilit nxënës; ▪ në mënyrën e realizimit të detyrës; ▪ në analizën vlerësuese që nxënësit i bëjnë punës së tyre dhe të shokëve.	

VIII. Vlerësimi i nxënësve

Vlerësimi i nxënësve është ndër komponentët më të rëndësishëm të kurrikulës me bazë kompetencat. Ky vlerësim, bazuar në rezultatet e të nxënit, përfshin gjykimin për arritjet e nxënësve (njohuri, shkathtësi, qëndrime) përkundrejt niveleve të arritjeve.

Mësuesi, në përputhje me parimet themelore të vlerësimit, siguron përdorimin e të gjitha llojeve të vlerësimit, të cilët përcaktohen si të domosdoshëm për të gjykuar në lidhje me arritjet e nxënësve, në funksion të mbështetjes së të nxënit dhe mësimdhënies.

Vlerësimi i nxënësit kryhet nëpërmjet:

- ✎ Vlerësimit të vazhduar (vlerësimi për të nxënë) (40%);
- ✎ vlerësimit me test/detyrë përmbledhëse (vlerësimi i të nxënit) (40%);
- ✎ vlerësimit të portofolit lëndor të nxënësit (20%).

Për vlerësimin e vazhduar të arritjes së rezultateve të të nxënit, mësuesi **mban shënime në evidencë për çdo nxënë**s. Shënimet në evidencë mund të mbahen me **notë**, të shoqëruara me nivelin e arritjes dhe konceptin e temës mësimore (p.sh.: N3: *teknika e akuarelit*) dhe **simbole** të shoqëruara me komentin përkatës. (p.sh.: +; √ : *aktivizim i rregullt ose bashkëpunim; krijim në grup; respektimi i mendimit të shokut*).

- Për lehtësimin e punës së tij mësuesit i sugjerohet të shkruajë në fund të evidencës **një legjendë** e cila shpjegon kuptimin e simboleve të vendosura.
 - Komentet i referohen **niveleve të arritjes së kompetencave lëndore** bazuar në dokumentin përkatës të “*Niveleve të arritjes*” shkalla V-VI klasa 10-12.
 - Mësuesi është i lirë të përshtatë **formatin e evidencës**, në varësi të specifikave të lëndës, ose të krijojë një formë tjetër të mbajtjes së shënimeve, duke ruajtur pjesën përmbajtësore të saj.
- Për të realizuar vlerësimin e vazhduar mësuesi i artit pamor gjatë orës mësimore përdor fjalë e shprehje inkurajuese.

Shënim: Vlerësimi i vazhduar mbahet përgjatë periudhës dhe në evidencë vendoset

NIVELI I ARRITJES së nxënësit (N 2 ose N 3 ose N 4) dhe njohuria/koncepti për atë orë që nxënësi është kontrolluar.

VIII.1. Vlerësimi i vazhduar (vlerësimi për të nxënë)

Vlerësimi për të nxënë shpesh quhet ***vlerësim formues*** dhe është vlerësim që mbledh të dhëna dhe dëshmi rreth të nxënit të nxënësve gjatë procesit të të nxënit. Ky lloj vlerësimi mundëson që mësuesi të identifikojë pikat e forta të nxënësve, problemet dhe vështirësitë që ata kanë dhe të japë reagime të menjëhershme, të cilat i ndihmojnë nxënësit të mësojnë më mirë. Gjithashtu, vlerësimi për të nxënë ndihmon mësuesin të planifikojë punën për të zhvilluar mësimin në mënyrë më efektive. ***Shpesh ky vlerësim është informal*** dhe nxënësit mund të mbajnë edhe vetë shënime mbi progresin e tyre. Një shembull është një kuis i shpejtë për të parë nëse nxënësit i kujtojnë pikat e rëndësishme të mësimin.

Ndryshimi kryesor që ka ndodhur në vlerësimin e nxënësit gjatë zbatimit të kurrikulës së re është vlerësimi për të nxënë (vlerësimi i vazhduar). ***Fokusi kryesor i vlerësimit për të nxënë (vlerësimit të vazhduar) është që nxënësi të përmirësojë të nxënit e tij, si dhe të motivohet më shumë për të mësuar.*** Pra, vlerësimi për të nxënë nuk ka si qëllim kryesor vendosjen e një note, por të evidentojë të nxënësi pikat e forta dhe problematikat dhe ta ndihmojë që t'i përmirësojë ato. Në këto kushte, mësuesi duhet të fokusohet te procesi i të nxënit dhe jo te vendosja e notës.

Si dokumentohet vlerësimi i vazhduar (vlerësimi për të nxënë)

- Fletorja personale dhe evidenca nënkuptojnë ***të njëjtin dokument***. Pra, mësuesi ka vetëm një dokument për vlerësimin e vazhduar (vlerësimin për të nxënë).
- Mësuesi mban shënime në fletoren e tij personale (apo në evidencë) ecurinë e progresit të nxënësit lidhur me rezultatet e arritjes.
- Fletoren personale (evidencën) mësuesi ***e formaton në mënyrën më të përshtatshme për të***, por duke ruajtur logjikën e vlerësimit për të nxënë. Me fletoren personale (evidencën) mësuesi është i lehtësuar nga ngarkesa ose nga presioni për të vënë nota në regjistër në mënyrë të vazhduar.
- Mësuesi është i lirë t'i mbajë shënimet në fletoren e tij personale (evidencë) duke vendosur ***simbolet, që ai gjykon si të përshtatshme***, të shoqëruara me komente shumë sintetike, të cilat iu referohen niveleve të arritjes së kompetencave lëndore.
- Komenti përmban nivelin e arritjes duke e shënuar me simbolin përkatës (***p.sh., N₃ ose N₄***), si dhe ***konceptin/konceptet përkatëse*** për të cilin është vëzhguar nxënësi.
- Përgjigjet me gojë ose me shkrim, punët në grup, punët individuale, diskutimet e mësuesit me nxënësit, vetëvlerësimi i nxënësit, vlerësimi i nxënësit nga nxënësi, pjesëmarrjet në

aktivitete dhe diskutimet në klasë, detyrat e shtëpisë apo të klasës etj., **vlerësohen me simbole**. Vendosja e notës në mënyrë të vazhduar gjatë vlerësimit për të nxënë nuk ndihmon procesin e të nxënësve, motivimin e nxënësve për të nxënë dhe zhvillimin e kompetencave.

- Nota në fletoren personale (evidencë) mund të vendoset **vetëm** në raste specifike, siç janë testet e ndërmjetme apo punët me shkrim etj..
- Nota e vlerësimit të vazhduar që vendoset në regjistër në faqen “Vlerësimi periodik” duhet të jetë **rezultante progresive (ose regressive) e vlerësimeve që mësuesi ka mbajtur** në fletoren e tij personale.
- Fletorja personale (evidenca) **është objekt monitorimi, por nuk** duhet dorëzuar në përfundim të periudhës.
- Mësuesi **mban përgjegjësi për fletoren personale** dhe duhet të argumentojë notën e vlerësimit të vazhduar të vendosur në regjistër.
- Mësuesi duhet **të ruajë deri në përfundim të vitit shkollor** fletoren personale (evidencën), teste/detyra të ndërmjetme, punët me shkrim, etj.. Këto do t’i shërbejnë për të argumentuar notën e vlerësimit të vazhduar.
- Drejtuesit e shkollave nuk duhet të ngarkojnë mësuesit me detyrimin për të mbajtur dy dokumente për vlerësimin e vazhduar të nxënësve: evidencën e vlerësimit të vazhduar dhe fletoren personale të shënimeve, ato janë e njëjta gjë.
- Gjatë periudhës, mësuesi i lëndës ka përgjegjësi për të informuar nxënësin për ecurinë dhe mundësinë e tij për progres.

Shembull: Evidence për vlerësimin e vazhduar për 1 (një) periudhë (shtator-dhjetor):

Shembull: *Arti pamor (klasa X-XII, Periudha: shtator – dhjetor*

Nr.	Nxënësi / Data	30.09	14.10	31.10	9.11	9.12	Komentet janë: Nivelet e arritjes për njohurinë/konceptin përkatës
1	Ermira Zoto	+-					N3. Forma 2 dhe 3 dimensionale
			✓				N3. Psikologjia e ngjyrës
				+			N4. Kompozimi
					+		N4. Hapësira
						10	N4. Ekspozitë

Legjendë: ++ (sh. mirë); + (mirë); +- dhe ✓ (mesatar); -+ dhe ? (nën mesatar); - dobët; - - (sh. dobët). N1- Niveli 1; N2 – Niveli 2; N3 – Niveli 3; N4 – Niveli 4. Në përfundim të periudhës tremujore, vlerësimi i vazhduar mbyllet me një notë përmbledhëse (NVv).

Nota e vlerësimit të vazhduar në këtë rast gjykohet në bazë të ecurisë (progresit ose regresit) të arritjeve të nxënësit përgjatë periudhës, pra **NVv është 9**. Në shembullin e mësipërm ecuria e nxënësit është progresive, por mund të jetë edhe regressive.

- Evidenca (fletorja e shënimeve) menaxhohet nga vetë mësuesit. Mësuesi është i lirë të ndryshojë formatin e evidencës duke ruajtur logjikën e vlerësimit për të nxënë dhe të përcaktojë vet se si do të mbajë shënimet për ecurinë e nxënësit.

VIII.2 Vlerësimi me detyrë përmbledhëse

Vlerësimi i të nxënit ndryshe quhet vlerësim përmbledhës. Përdoret për të mbledhur prova dhe të dhëna që tregojnë nëse mësimdhënia ka realizuar qëllimin e saj. Ky është një vlerësim formal dhe kryhet edhe për efekt raportimi.

Si dhe kur realizohet detyra përmbledhëse

- Në pjesën e fundit të periudhës kryhet ***vlerësimi me test ose me detyrë përmbledhëse***, që ka për qëllim të matë nivelin e arritjeve të nxënësit për një grup të caktuar rezultatesh të nxëni për periudhën përkatëse.
- Mësuesi ka lirinë të përcaktojë vetë nëse do të zhvillojë test apo detyrë përmbledhëse sipas specifikave të lëndës.
- Testi/detyra përmbledhëse planifikohet nga mësuesi kur përmbyllet një grup rezultatesh të të nxënit dhe mësuesi është ***i lirë ta vendosë vetë se kur do ta zhvillojë atë***.
- Testi/detyra përmbledhëse është 45 minuta.
- Drejtoria e shkollës menaxhon organizimin e testeve ose detyrave përmbledhëse sipas një grafiku, në mënyrë që të mos ngarkohet nxënësi në fund të periudhës.
- Testi/detyra përmbledhëse ***jo domosdoshmërisht*** bëhet në fund të periudhës. Mësuesi e përcakton vetë kohën se kur do ta zhvillojë atë.
- Në momentin kur mësuesi ***vlerëson testet/detyrat përmbledhëse, i vendos*** notat në regjistër.
- Mësuesi duhet ***të ruajë deri në përfundim të vitit shkollor*** testet ose detyrat përmbledhëse.

Vlerësimi me detyrë përmbledhëse është një vlerësim që për lëndën e artit pamor duhet të zhvillohet më shumë nëpërmjet një aktiviteti gjithëpërfshirës p.sh.: ekspozitë me tematikë të

caktuar, detyrë në grupe, konkurs, etj., ku secili ka një rol të caktuar në detyrën e vet. Detyra përmbledhëse, ka për qëllim të mat nivelin e arritjeve të nxënësit për një grup të caktuar rezultatesh të nxënësve. Mësuesi zhvillon vetë dhe ndihmon nxënësit të vlerësohen nëpërmjet një larmi mënyrash vlerësimi:

- Konkurs me njohuritë përmbledhëse të periudhës p.sh.: shtator - dhjetor.
- Krijime individuale ose punë në grup që përfshijnë njohuritë e periudhës.
- Ekspozitë/ që përfshin punimet e realizuara gjatë një periudhe, ose ekspozitë me tematikë të caktuar (me qëllim përdorimin e njohurive të marra në punimet artistike).

Shënim: Në lëndën e artit pamor ky vlerësim nuk bëhet me test por me detyrë përmbledhëse. Detyra përmbledhëse synon të masë njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet në fund të periudhës për ndërtimin e kompetencave pamore.

MËSUESI është ai që vendos mënyrën e matjes së kompetencave pamore përmes detyrës përmbledhëse.

Analiza e rezultateve të detyrës përmbledhëse dhe puna e mësuesit për përmirësimin e rezultateve të nxënësve.

Analiza e rezultateve të detyrës përmbledhëse është një detyrë e vazhdueshme e mësuesit dhe mjaft e rëndësishme në vetëvlerësimin e performancës së tij në periudha të ndryshme, në lidhje me rezultatet e nxënësve. Kjo lloj analize bën të mundur që mësuesi të kuptojë shkaqet e rezultatit të nxënësve (në këtë rast marrim si shembull, rezultate të pakënaqshme) në detyrën përmbledhëse. Shkaqet mund të jenë të ndryshme dhe mund të kenë lidhje; *si me njohuritë dhe aftësitë e tyre të mëparshme; me humbjen e interesit të nxënësve ndaj artit pamor (kjo si rezultat i interesave ndaj artit që lidhen me moshën ose me mungesën e motivimit); përzgjedhjen e veprimtarive artistike jo në përshatje me interesat e moshës apo aftësitë personale të secilit; apo përdorimi jo në mënyrë efektive i metodave të mësimdhënies; etj..*

Një analizë e tillë do ta çojë mësuesin drejt reflektimit me kujdes ndaj çdo shkakut të mundshëm, si në mënyrë personale ndaj çdo nxënësi, ashtu edhe në rang klase. Ky reflektim do të sillte edhe zgjidhjet e duhura brenda çdo problemi specifik. *Për shembull*, nëse rezultatet e pakënaqshme kanë lidhje me humbjen e interesit të nxënësve ndaj artit pamor, në këtë rast puna dhe orientimi i duhur nga ana e mësuesit të artit është mjaft i rëndësishëm. Një nga detyrat e një mësuesi është që të gjejë mënyrën për t'i udhëhequr këta nxënës drejt vetë-pranimi. Në rastet ekstreme, ai mund të tregohet i zgjuar që t'i përqendrohet më tepër në veprimtaritë e krafteve se sa te ato të

vizatimit dhe të pikturës. Në këtë periudhë, njohuritë mbi elementet dhe teknikat marrin përparësi dhe përzgjedhja e metodave të duhura mësimore dhe e veprimtarive artistike në përshtatje me aftësitë dhe me interesat e nxënësve do të sillnin rritjen e cilësisë së mësimdhënies dhe arritjen e rezultateve të nxënësve.

VIII.2.1 Shembull: Detyrë përmbledhëse, klasa 10-12 - arti pamor

Shembull i detyrës përmbledhëse: Konkurs me dy skuadra

Në përfundim të periudhës në artin pamor, një mënyrë e vlerësimit është edhe detyra përmbledhëse. Detyra përmbledhëse mund të jetë një *konkurs* i zhvilluar në klasë mbi njohuritë e marra gjatë tremujorit. Nxënësit e klasës ndahen në dy skuadra dhe secila prej tyre përgatit pyetjet dhe përgjigjet për skuadrën tjetër. Pyetjet ndërtohen rreth njohurive të marra gjatë tremujorit. Për të ndërtuar një pyetësor nxënësit orientohen nga mësuesi dhe libri. Mësuesi orienton nxënësit në hartimin e pyetjeve, në numrin dhe në pikëzimin e tyre.

Nxënësit kanë bërë edhe një punë paraprake të mbledhjes së imazheve që do të jenë pjesë e pyetësorit.

Shembuj të pyetjeve nga tematika: Historia, arti dhe shoqëria.

Cili ishte subjekti më i përdorur në pikturën impresioniste?

1 pikë

- A) Kompozim me figura
- B) Portreti
- C) Peizazhi
- D) Natyra e qetë

1. Realizimi i vetratave shumëngjyrëshe për katedralet ishte karakteristikë e:

1 pikë

- A) Periudhës romanike
- B) Periudhës bizantine
- C) Periudhës gotike
- D) Periudhës së rilindjes

2. Metoda e realizmit socialist lindi në:

1 pikë

- A) Shqipëri
- B) Bashkimin Sovjetik
- C) Vendet e kampit socialist
- D) Në të gjitha vendet njëherësh

3. **Artisti “simbol i Rilindjes italiane” konsiderohej:** 1 pikë
- A) Bruneleski (Fillipo Brunelleschi)
 - B) Donatelo (Donatello)
 - C) Botiçeli (Sandro Botocelli)
 - D) Leonardo da Vinçi (da Vinci)
4. **Pop arti lindi në:** 1 pikë
- A) SHBA dhe Angli
 - B) Angli dhe Francë
 - C) SHBA dhe Francë
 - D) SHBA dhe Itali
5. **Postimpresionistët ishin artistë të cilët:** 1 pikë
- A) U rebeluan kundër kufizimeve të impresionizmit
 - B) Krijuan stilin e artit abstrakt
 - C) Ruajtën traditat artistike të impresionistëve
 - D) Patën pak ndikim në artin e shek. XX
6. **Pjesë e grupit të njohur si “Seçesioni Vjenez” ishin artistët:** 1 pikë
- A) Gustav Klimt dhe Egon Shiele (Schiele)
 - B) Pol Kle (Poul Klee) dhe Kandinski (Vasili Kandinskij)
 - C) Franc Marc (Mark) dhe Andre Derain (Dera)
 - D) Vlamink (Maurice de Vlaminck) dhe Zhorzh Rua (Georges Rouault)
7. **Artisti që e çoi pikturën drejt abstraksionizmit total ishte:** 1 pikë
- A) Franc Mark (Franz Marc)
 - B) Kandinski (Vassily Kandinsky)
 - C) Pol Kle (Paul Klee)
 - D) Emil Nolde (Emile Nolde)
8. **Me çfarë materiali realizohej mozaiku bizantin?** 1 pikë
- _____
9. **Rendit dy nga piktorët italianë më të njohur të periudhës Gotike.** 2 pikë

10. Në cilën periudhë të artit perëndimor, ndikoi arti japonez? 1 pikë

- _____

11. Çfarë *synonte* arti abstrakt në lidhje me paraqitjen e realitetit? 2 pikë

- _____

12. Renditni tri përfaqësuesit më të rëndësishëm në pikturë, skulpturë dhe arkitekturë që i përkasin artit barok në Itali. 3 pikë

a. _____

b. _____

c. _____

13. Ku lindi futurizmi, cilat ishin subjektet e tyre të preferuara? 2 pikë

- _____
- _____

14. Përmend disa nga emrat e artistëve shqiptarë që sollën metodën e realizmit nga vendet e Lindjes? 3 pikë

- _____

15. Çfarë kanë të përbashkët për sa i përket subjektit të frymëzimit, romantizmi dhe neoklasicizmi? 2 pikë

- _____
- _____

16. Cilat ishin dy qytetet ku e zhvilloi veprimtarinë e tij Onufri? 2 pikë

- _____
- _____

17. Ku lindi realizmi dhe kujt iu kundërvu?

2 pikë

- _____
- _____

18. Cili është artisti që themeloi pikturën realiste shqiptare rreth vitit 1880 në Shkodër?

Përmend dy nga punët e tij më të njohura.

2 pikë

Skema e vlerësimit

Nota	4	5	6	7	8	9	10
pikët	12	13-15	16-18	19-21	22-24	25-27	28-30

Shembull I: Plani ditor i detyrës përmbledhëse: *Konkurs me dy skuadra* (mbi njohuritë e marra gjatë tremujorit).

Fusha: Arte	Lënda: Art pamor	Shkalla: 5-6	Klasa: X-XII
Tematika: Historia, arti dhe shoqëria. Tema mësimore: Konkurs me dy skuadra		Situata e të nxënit: Verifikoj njohuritë mbi historinë e artit Nxënësit e klasës ndahen në dy skuadra dhe secila prej tyre përgatit pyetjet dhe përgjigjet për skuadrën tjetër. Nxënësit kanë bërë edhe një punë paraprake të mbledhjes së imazheve që do të jenë pjesë e pyetësorit.	
Rezultatet e të nxënit të kompetencave të lëndës sipas temës mësimore <i>Nxënësia:</i> - Zhvillon aftësitë komunikuese dhe ndërvepruese; - përdor fjalorin e përshtatshëm artistik mbi historinë e artit për të formuluar pyetjet; - formulon dhe u përgjigjet saktë pyetjeve në konkurs; - shpreh mendimin e tij/saj për rezultatet e arritura në konkurs nga skuadra.		Fjalët kyçe: - Fjalori artistik; - pyetësor; - konkurs.	
Burimet/mjetet/materialet: - Teksti i nxënësit; - fotografi dhe ilustrime nga vepra të artit.		Lidhja me fushat e tjera kurrikulare ose me temat ndërkurrikulare. Lidhje me fushat kurrikulare: - Gjuhët dhe komunikimi: letërsia; - teknologjia;	

	- shkencat shoqërore. <i>Lidhja me temat ndërkurrikulare:</i> - Njohja e kulturave.
Metodologjia/teknikat e përdorura/veprimtaritë e nxënësve	
<i>Hapi i parë: Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve</i> - Nxënësit e klasës ndahen në dy skuadra dhe secila prej tyre përgatit pyetjet dhe përgjigjet për skuadrën tjetër. - Nxënësit kanë bërë edhe një punë paraprake të mbledhjes së imazheve që do të jenë pjesë e pyetësorit.	
<i>Hapi i dytë: Ndërtimi i njohurive të reja</i> - Mësuesi i orienton nxënësit të vendosin rregullat e konkurrimit dhe pikët e pyetjeve. - Nëpërmjet një shorti ata caktojnë se cila nga skuadrat do të fillojë pyetësorin e para. - Gjatë kohës së konkurrimit një nxënës/e mbledh pikët dhe kur skuadra që nuk i përgjigjet pyetjes ose i përgjigjet asaj pjesërisht, skuadra tjetër jep përgjigjen dhe argumenton pikët. - Në këtë mënyrë vazhdon konkurrimi deri në përfundim të pyetësorit. - Argumentimi i përgjigjeve dhe i pikëve është shumë i rëndësishëm gjatë konkurrimit. <i>Hapi i tretë: Reflektimi</i> - Në përfundim të konkurrimit përzgjidhet skuadra fituese sipas numrit të pikëve të mbledhura. - Nxënësit diskutojnë për mënyrën e formulimit të pyetjeve. - Çdo skuadër nxjerr konkluzionet e punës në grup dhe tregon nëse bashkëpunimi e arriti rezultatin. Nëse jo duhet të tregojnë se cilat ishin arsyet.	
<i>Vlerësimi i nxënësit</i> Ky vlerësim do të fokusohet: ▪ Në diskutimet dhe bashkëpunimin për të realizuar pyetësorin; ▪ në cilësinë e realizimit të pyetësorit; ▪ në cilësinë e përgjigjeve të pyetjeve; ▪ në pjesëmarrjen e tyre aktive gjatë zhvillimit të konkursit.	

Nxënësit vlerësohen për mënyrën e formulimit të pyetjeve për skuadrën tjetër dhe saktësisë së përgjigjeve të pyetjeve të bëra nga skuadra tjetër. Në këtë detyrë përmbledhëse është shumë e rëndësishme mënyra sesi funksionon puna në grup dhe vlerësimi që skuadrat i bëjnë njëra tjetrës.

VIII.2.2 Shembull II, i detyrës përmbledhëse: Ekspozitë

Detyra përmbledhëse mund të jetë një *ekspozitë* në klasë me detyrat e realizuara gjatë tremujorit. Detyra e realizimit të një ekspozite mund të jetë edhe një projekt, në rastin kur nxënësit ekspozojnë detyra me një tematikë të caktuar më parë por edhe me punime të realizuara në shtëpi për përforcimin e njohurive të marra. Në këtë rast kjo ekspozitë shërben si një detyrë

përmbledhëse mbi njohuritë e marra në tematikën “Historia, arti dhe shoqëria” e cila i përket edhe periudhës së tretë. Nxënësit vlerësohen:

- Për diskutimet mbi përzgjedhjen e punëve dhe mënyrën e ekspozimit,
- për mënyrën e prezantimit të punëve dhe saktësisë së prezantimit të karakteristikave të periudhës,
- për bashkëpunimin në grup, pjesëmarrjen e tyre aktive dhe vlerësimi që grupet i bëjnë njëra tjetrës.

Shembull I: Plani ditor i detyrës përmbledhëse: Ekspozitë

Fusha: Arte	Lënda: Art pamor	Shkalla: 5-6	Klasa: X-XII
Tematika: Historia, arti dhe shoqëria. Tema mësimore: Ekspozitë.		Situata e të nxënit: Diskutime mbi mënyrën e përgatitjes së ekspozitës Nxënësit diskutojnë së bashku mbi mënyrën e ekspozimit të punëve të përzgjedhura. Mësuesi/ja i orienton nxënësit në një situatë pune të përbashkët ku bashkëpunimi është çelësi i organizimit të një ekspozite të mirë.	
Rezultatet e të nxënit të kompetencave të lëndës sipas temës mësimore <i>Nxënësi:</i> - Zhvillon aftësitë komunikuese dhe ndërvepruese; - diskuton dhe bashkëpunon me të tjerët për ndarjen e punës; - përzgjedh punimet për ekspozim sipas periudhave artistike; - shpreh mendimin e tij/saj për realizimin e ekspozitës.		Fjalët kyçe: - Përzgjedhja e punimeve; - ekspozita; - organizimi i ekspozitës.	
Burimet/mjetet/materialet: - Teksti i nxënësit; - punimet e nxënësve; - mjete të nevojshme për realizimin e ekspozitës.		Lidhja me fushat e tjera kurrikulare ose me temat ndërkurrikulare. Lidhje me fushat kurrikulare: - Gjuhët dhe komunikimi: letërsia; - teknologjia; - shkencat shoqërore. Lidhja me temat ndërkurrikulare: - Njohja e kulturave.	

Metodologjia/teknikat e përdorura/veprimtaritë e nxënësve
Hapi i parë: Lidhja e temës me njohuritë e mëparshme të nxënësve - Nxënësit diskutojnë së bashku mbi mënyrën e ekspozimit të punëve të përzgjedhura. - Mësuesi i orienton nxënësit në një situatë pune të përbashkët ku bashkëpunimi është çelësi i organizimit të një ekspozite të mirë.
Hapi i dytë: Ndërtimi i njohurive të reja Nxënësit ndahen në skuadra, ku çdo skuadër zgjedh periudhat artistike që do të prezantojë. Pasi kanë përcaktuar hapësirat për ekspozim dhe kanë përzgjedhur punimet e një periudhe artistike, i vendosin ato në tabak kartoni. Në tabakët ku ndodhen punimet e realizuara duke u mbështetur në një periudhë të caktuar, nxënësit vendosin karakteristikat e periudhës dhe autorët kryesorë. Më pas i vendosin në muret e klasës. Çdo skuadër prezanton punimet e realizuara prej tyre duke u frymëzuar nga periudha përkatëse, karakteristikat dhe përfaqësuesit kryesor. Hapi i tretë: Reflektimi Ata diskutojnë mbi punimet e tyre dhe mënyrën e realizimit duke nxjerrë në pah edhe karakteristikat e periudhës. Nxënësit nxjerrin përfundimet e punës në grup duke u shprehur nëse bashkëpunimi e arriti rezultatin dhe nëse ekspozita ia arriti qëllimit.
Vlerësimi i nxënësit Ky vlerësim do të fokusohet: ▪ Në diskutimet që ata/ato bëjnë mbi përzgjedhjen e punëve dhe mënyrën e ekspozimit; ▪ në mënyrën e prezantimit të punimeve dhe periudhës artistike; ▪ në saktësinë e prezantimit të karakteristikave të periudhave artistike; ▪ në pjesëmarrjen e tyre aktive gjatë diskutimeve.

VIII.3 Vlerësimi periodik

bëhet në përfundim të çdo periudhe dhe përmban tri nota:

- *Vlerësimin e vazhdueshëm* – NVv, e cila vendoset në regjistër në kolonën përkatëse në faqet e vlerësimit.
- *Vlerësimin me test ose detyrë përmbledhëse* – NTp, e cila vendoset në regjistër në kolonën përkatëse në faqet e vlerësimit.
- *Vlerësimin e portofolit lëndor* – NVp, e cila vendoset në regjistër në kolonën përkatëse në faqet e vlerësimit.

Nxjerrja e notës periodike: Nota përfundimtare për një periudhë në lëndën e artit pamor duhet të bëhet duke marrë parasysh vlerësimet e vazhduara, vlerësimet me teste dhe vlerësimi i detyrave të portofolit duke i nxjerrë si mesatare matematikore për secilën nga vlerësimet.

Vlerësimi përfundimtar, shënohet në regjistër duke plotësuar kolonat e “Vlerësimit Vjetor” dhe në kolonën e “Notës përfundimtare”.

Vlerësimet vjetore përmbajnë:

- *Notën vjetore të vlerësimit të vazhduar që është rezultat i tri periudhave.*
- *Notën vjetore të vlerësimit me test ose detyrë përmbledhëse që është rezultat i tri periudhave.*
- *Notën vjetore të vlerësimit të dosjes së nxënësit që është rezultat i tri periudhave.*

Në rast kur ecuria e nxënësit është e dukshme progresive ose regresive gjatë dy periudhave të fundit, vlerësimi i tij vjetor në secilën nga rubrikat mund të jetë progresiv ose regresiv. Në rast kur ecuria e tij nuk është e qëndrueshme përgjatë tri periudhave, atëherë vlerësimi llogaritet me mesatare.

Nota përfundimtare llogaritet me përqindje për secilën nga rubrikat .

Pesha në përqindje e llojeve të vlerësimit është:

- *Vlerësimin e vazhdueshëm – 40%*
- *Vlerësimin me test ose detyrë përmbledhëse – 40%*
- *Vlerësimin e portofolit lëndor – 20%*

Hapat për njehsimin e notës përfundimtare janë:

- Përcaktohet nota vjetore e vlerësimit të vazhduar (NV_V), bazuar në tri notat e periudhave, duke gjykuar në mënyrë progresive.
- Përcaktohet nota vjetore e testit/detyrës përmbledhëse (NT_P) bazuar në tri notat e periudhave, duke gjykuar në mënyrë progresive.
- Përcaktohet nota vjetore e portofolit të nxënësit (NV_P) bazuar në tri notat e periudhave, duke gjykuar në mënyrë progresive.
- Shumëzohet secila prej notave me përqindjen përkatëse.
- Mblidhen këto prodhime dhe shuma rrumbullakoset me numër të plotë (p.sh.8,8, 9).

Formula: $(NV_V \times 0.4) + (NT_P \times 0.4) + (NV_P \times 0.2) = \text{Nota përfundimtare}$

Përshkrimi i notës përfundimtare vjetore argumenton nivelin e arritjeve të kompetencave të lëndës. Përshkrimi i referohet pikave më të forta që ka nxënësi lidhur me përmbushjen e kompetencave të lëndës.

Shembull: Nxjerrja e notës përfundimtare

Periudha I			Periudha II			Periudha III			Notat vjetore			Nota përfundimtare
NV V	NT _P	NV P	NV V	NT _P	NV P	NV V	NT _P	NV P	NV V	NT _P	NV P	
7	8	9	9	8	10	9	9	10	9	8	10	

$$(9 \times 0.4) + (8 \times 0.4) + (10 \times 0.2) = 8.8$$

VIII.4 Regjistri i klasës

Regjistri i klasës është **dokument shtetëror**.

- Në faqet e lëndëve mësuesi vendos mungesat e nxënësit, temat e mësimit dhe realizimin e programit mësimor, të dhënat për nxënësit etj..
- Regjistri ka faqet e vlerësimit (vlerësimi periodik dhe vlerësimi përfundimtar), ku mësuesi vendos notat, mbasi i ka gjykuar me kujdes dhe duke u bazuar në argumente.
- Faqet e vlerësimit periodik në regjistrë janë pa datë pasi **mësuesi i vendos notat, kur e shikon ai të arsyeshme dhe kur ka mbledhur një sërë informacionesh për nxënësin**.
- Mësuesi vendos notat në **faqet e vlerësimeve në javët e fundit të periudhës**, kur e shikon ai të arsyeshme dhe jo domosdoshmërisht ditën e fundit të periudhës.
- Në përfundim të vitit shkollor nxënësi **ka 9 nota**, të cilat janë të mjaftueshme për të nxjerrë notën përfundimtare.
- Nota përfundimtare shoqërohet me **përshkrimin e niveleve të arritjes** për kompetencat lëndore.

IX. Kriteret e ndërtimit dhe të vlerësimit të portofolit

Portofoli është **koleksionim sistematik i detyrave dhe punimeve** të kryera nga nxënësi, përgjatë periudhës, për të dëshmuar zhvillimin e kompetencave (njohurive, shkathtësive, qëndrimeve). Mësuesi udhëzon nxënësit për krijimin e portofolit dhe bashkëpunon me ta rreth përmbajtjes së tij. Në fillim të periudhës, mësuesi në bashkëpunim me nxënësit, **përcaktojnë**

detyrat dhe punimet që do të përfshijnë në portofol përgjatë periudhës, në varësi të specifikave të lëndës.

- a) Këto detyra zhvillohen gjatë periudhës dhe nuk janë pjesë e vlerësimit të vazhduar (në evidencë), por vetëm pjesë e portofolit lëndor.
 - b) Pjesë e portofolit është edhe projekti kurrikular. Projekti kurrikular mund të jetë i shtrirë vetëm brenda një periudhe, por mund të jetë i shtrirë edhe përgjatë gjithë vitit. Sido që të jetë shtrirja e projektit ai ka vlerësimin e tij brenda vlerësimit të portofolit. Nëse projekti ka shtrirje përgjatë gjithë vitit, në çdo periudhë vlerësohet si pjesë e portofolit ajo pjesë e projektit që është realizuar. Në rastin kur ka shtrirje brenda një periudhe vlerësohet i gjithë projekti.
 - c) Për vlerësimin e portofolit, mësuesi përcakton kritere të qarta dhe ua komunikon nxënësve. Vlerësimi i detyrave të portofolit varet nga pesha që secili mësues i vendos secilës detyrë.
 - d) Vlerësimi i portofolit mund të planifikohet në planifikimin e periudhave si orë e veçantë ose mund të realizohet përgjatë tre - katër orëve të fundit të periudhës. Në këtë rast mësuesi përcakton një grafik të nxënësve të cilëve do t'u vlerësohet portofoli.

IX.1. Krijimi i portofolit

Në arsim, më shumë kemi të bëjmë me *kompetenca* që tregojnë “*aftësinë e nxënësit për të demonstruar përmbushjen me sukses (brenda disa kritereve) të një detyre të caktuar, në një kontekst të dhënë*”. Portofoli i të nxënit është një qasje bashkëkohore që bazohet në kriteret e cilësisë dhe dokumenton kontributin e nxënësve në veprimtari mësimore të orientuara nga kompetenca. Portofoli është *pasqyrim i mësimdhënies të bazuar në dëshmi*;

- mësimdhënia dhe të nxënit, të vështruara nëpërmjet portofolit, ndihmon të *eksplorojmë dhe të zhvillojmë qasjet për një mësim efektiv*;
- nëpërmjet portofolit *përthyhen dhe dokumentohen qasjet e mësimi të bazuar në kompetenca/performancën e nxënësit*;
- në thelbin e tij portofoli me dokumentacionin që e përbën, *argumenton përgjegjësitë e mësuesit në lidhje me mësimdhënien dhe të nxënit*.

IX.2 Karakteristikat e portofolit të të nxënit:

- reflekton *rezultatet e identifikuara të nxënësit* bazuar në pritshmërinë e RN të kurrikulës;

- përqendrohet në *përvojat e të nxënësve të bazuara në performancë*, si dhe në përvetësimin e kompetencave kyçe (njohurive, aftësive dhe qëndrimeve);
- përmban *shembuj të punës që shtrihet gjatë gjithë vitit shkollor* dhe jo në disa ditë të shkëputura të vitit;
- përmban *produkte të punëve të nxënësve që përfaqësojnë një shumëllojshmëri* rezultatesh për t'u vlerësuar;
- përmban një *shumëllojshmëri të modeleve të punës dhe vlerësimet* e kësaj pune nga vetë nxënësit, shokët, mësuesit e tjerë, prindërit etj..

Portofoli *duhet të përmbajë disa rubrika* të cilat vendosen nga mësuesi dhe strukturohen nga mësuesi dhe nxënësi. *Rubrikat e portofolit duhet të jenë të njëjta për çdo nxënë.*

Përcaktimi i rubrikave buron nga funksioni që ka portofoli për të nxënin, si dhe procesin e vlerësimit. Pra, *vihet theksi në elemente që nuk arrijnë të vlerësohen përgjatë vlerësimit të vazhdueshëm dhe vlerësimit përfundimtar.*

Sugjerohet që një portofol të përmbajë:

- Detyra me shkrim;
- Punë krijuese;
- Projekte individuale dhe në grup;
- Kërkime në internet mbi jetët dhe veprimtaritë e artistëve shqiptarë dhe të huaj;
- Koleksione të krijuara me vepra të ndryshme arti;
- Ese;
- Prezantime nga kërkime të ndryshme.

Pra, *portofoli i të nxënësve* është koleksionimi i kontributeve të nxënësit dhe paraqet përpjekjet, progresin dhe arritjet e tij në lëndën e artit pamor.

IX.3 Vlerësimi i portofolit

Portofoli është koleksionim sistematik i detyrave dhe i punimeve të kryera nga nxënësi për të dëshmuar zhvillimin e kompetencave (njohurive, shkathtësive, qëndrimeve). Portofoli i nxënësit duhet të përmbajë detyra hulumtuese, krijime ose zbatime të ndryshme, projekte të nxënësve etj., që zhvillojnë *kompetencat kyç dhe lëndore*. Detyrat e portofolit nuk janë pjesë e vlerësimit të vazhduar të nxënësit. ***Për një periudhë detyrat që vlerësohen në portofol janë:***

- 📁 Projekti ose një fazë e tij, e cila është pjesë e detyruar e portofolit për çdo periudhë.
- 📁 1 -2 detyra krijuese, zbatuese, hulumtuese etj..

(P.sh., në lëndët me 1-2 orë në javë portofoli mund të përmbajë një detyrë hulumtuese dhe një fazë të projektit lëndor ose gjithë projektin, ndërsa lëndët me më shumë se 2 orë, portofoli mund të përmbajë 2 detyra hulumtuese dhe një fazë të projektit lëndor ose gjithë projektin, nëse është projekt i vogël). Detyrat e portofolit duhet të jenë me të njëjtën temë për çdo nxënës. Detyrat e portofolit mund të jenë punime të kryera në klasë ose jashtë saj, dëshmi e kontributeve dhe talentit të nxënësit, me karakter hulumtues dhe krijues të tilla si:

- Punë praktike individuale,
- produkte të krijuara nga nxënësit,
- punime audio-vizuale,
- aktivitete në grup ose individuale;
- projekte individuale ose në grup;
- etj..

*Kujdes! Detyrat **NUK** duhet të jenë domosdoshmërisht të punuara me kompjuter.*

Si dokumentohet dhe vlerësohet portofoli

- Në fillim të periudhës, mësuesi në bashkëpunim me nxënësit, përcaktojnë detyrat që do të përfshijnë në portofol përgjatë periudhës, në varësi të specifikave të lëndës.
- Mësuesi përcakton kriteret e vlerësimit të portofolit.
- Mësuesi në fillim të periudhës përcakton dhe iu prezanton nxënësve peshat/pikët për vlerësimin e secilës detyrë të portofolit dhe kriteret e vlerësimit të tij.
- Vlerësimi i secilës detyrë të portofolit bëhet mbi bazë të kriterëve që mësuesi vendos, duke u bazuar në llojin e detyrës së dhënë.
- Mësuesi ka përgjegjësi për vlerësimin e portofolit bazuar në kriteret e vlerësimit duke argumentuar notën e tij.
- Instrumentet që mësuesi harton për kriteret e vlerësimit të portofolit ***nuk janë objekt monitorimi.***
- Detyrat e portofolit apo një fazë e projektit vlerësohen në momentin që ato dorëzohen ose prezantohen.
- Vlerësimi i portofolit mund ***të planifikohet si orë e veçantë*** në planifikimin e periudhave ose mund të realizohet përgjatë tri - katër orëve mësimore të periudhës.

- Mësuesi duhet të kujdeset që *të mos mbingarkojë nxënësin me detyra* në përfundim të periudhës. Ai, gjithashtu, mund të bashkërendojë punën me mësuesit e lëndëve të tjera për të shmangur ngarkesën e nxënësve.
- Vlerësimi i portofolit *jodomosdoshmërisht* bëhet në fund të periudhës. Mësuesi e gjykon vetë kohën se kur do të zhvillojë vlerësimin e portofolit.
- Në momentin që mësuesi ka përfunduar me *vlerësimin e detyrave të portofolit dhe të projektit ose të një faze të tij*, notat e portofolit i vendos në regjistër.
- Mësuesi duhet t'i udhëzojë nxënësit që t'i ruajnë detyrat e portofolit deri në përfundim të vitit shkollor ose t'i mbajë vetë këto detyra.

IX.3.1 Instrument i vlerësimit të portofolit të nxënësit

TREMUJORI I PARË (__ JANAR – __ MARS 2018)

LËNDA : ARTI PAMOR

EMRI MBIEMRI : _____

KLASA:

NR	RUBRIKAT	VLERËSIMI		VËREJTJE
		MAX	FAKT	
<u>1.</u>	<i>Punë krijuese e pavarur</i>	5		
<u>2.</u>	<i>Projekt</i> Simbolika e ngjyrave	10		
<u>3.</u>	<i>Informacion:</i> Album me vepra të një periudhe të historisë së artit	5		
		20		

KRITERE VLERËSIMI:

1. Përzgjedhja dhe përdorimi i elementeve e artit dhe mënyra e kombinimit të tyre për të realizuar idetë.
2. Përzgjedhja dhe përdorimi i mundësive shprehëse të teknikave artistike në mënyrë krijuese.
3. Përzgjedhja, renditja, përshkrimi dhe vlerësimi në mënyrën e duhur të informacionit të kërkuar.

Nota	4	5	6	7	8	9	10
Pikët	< 7	8 - 9	10-11	12-13	13-14	15-17	18-20

X. Përshkrimi i notës përfundimtare

Shembull përshkrimi i vlerësimit me notë për të tria kompetencat e lëndës art pamor, klasa 10-12

Niveli	Nota përfundimtare	Përshkrimi i vlerësimit për të tria kompetencat
Niveli 2	5 (pesë)	(Nxënësi) Realizon punë dy dhe tredimensionale në art dhe dizajn nëpërmjet përdorimit të teknikave të thjeshta dhe modeleve të gatshme të organizimit të elementëve. Dallon aspektin shprehës dhe simbolik në një vepër ose objekt arti, në punimin e tij, dhe të shokëve të klasës. Evidenton me ndihmë rëndësinë e rolit të artit pamor dhe artistit në shoqëri.
	6 (gjashtë)	(Nxënësi) Realizon punë dy dhe tredimensionale në art dhe dizajn dhe përshkruan hapat e teknikave artistike që ka përdorur në punimin e tij sipas modelit të dhënë. Dallon aspektin shprehës dhe simbolik në një vepër ose objekt arti, në punimin e tij, dhe të shokëve të klasës. Evidenton rëndësinë e rolit të artit pamor dhe artistit në shoqëri dhe një sërë profesioneve që lidhen me artin pamor dhe karrierën artistike.
Niveli 3	7 (shtatë)	(Nxënësi) Realizon punë dy dhe tre dimensionale në art dhe dizajn nëpërmjet përdorimit të teknikave të ndryshme artistike dhe organizimit të elementëve duke ndjekur hapat e procesit krijues. Identifikon aspektin shprehës dhe simbolik në një vepër ose objekt arti, në punën e tij, dhe të shokëve të klasës. Shpjegon me ndihmë rëndësinë e rolit të artit pamor dhe artistit në shoqëri dhe një sërë profesioneve që lidhen me artin pamor dhe karrierën artistike.
	8 (tetë)	(Nxënësi) Ndjek hapat e duhur të procesit krijues që nga burimi i informacionit, ideja dhe realizimi dhe përmirëson punën duke u mbështetur te eksperimenti dhe në zgjidhje të ndryshme artistike. Realizon punë dy dhe tredimensionale në art dhe dizajn dhe shpjegon hapat e teknikave artistike, që ka përdorur për realizimin e punimit. Identifikon dhe shpjegon aspektin shprehës dhe simbolik në një vepër ose objekt arti, në punën e tij, në punën e shokut/shoqes. Shpjegon rëndësinë e rolit të artit pamor dhe artistit në shoqëri dhe një sërë profesioneve që lidhen me artin pamor dhe karrierën artistike.
Niveli 4	9 (nëntë)	(Nxënësi) Krijon duke përdorur në mënyrë të pavarur hapat e procesit krijues që nga burimi i informacionit, ideja dhe realizimi

		nëpërmjet përzgjedhjes së teknikave të duhura artistike. Realizon në mënyrë të pavarur punë dy dhe tre dimensionale në art dhe dizajn nëpërmjet përdorimit të teknikave të larmishme artistike dhe organizimit të elementëve. Identifikon dhe vlerëson aspektin shprehës dhe simbolik në një vepër ose objekt arti, në punën e tij, në punën e shokut. Vlerëson rëndësinë e rolit të artit pamor dhe artistit në shoqëri dhe një sërë profesioneve që lidhen me artin pamor dhe karrierën artistike.
	10 (dhjetë)	<i>Nxënësi</i> Krijon duke përdorur në mënyrë të pavarur hapat e procesit krijues që nga burimi i informacionit, ideja dhe realizimi nëpërmjet përzgjedhjes së teknikave të duhura artistike. Realizon në mënyrë të pavarur punë dy dhe tre dimensionale në art dhe dizajn dhe shpjegon hapat e teknikave artistike dhe mundësitë e tyre shprehëse që ka përdorur për realizimin e punimit. Identifikon dhe vlerëson në mënyrë të pavarur aspektin shprehës dhe simbolik në një vepër ose objekt arti, në punën e tij, në punën e shokut. Vlerëson i pavarur rëndësinë e rolit të artit pamor dhe artistit në shoqëri dhe një sërë profesioneve që lidhen me artin pamor dhe karrierën artistike.